

VIZIJA
SLOVENIJE

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316.42(497.4)

330.34(497.4)

VIZIJA Slovenije / [avtorji besedil Jasminka Dedić ... [et al.] ; uredil
Timotej Šooš ; fotografije arhiv Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj
in evropsko kohezijsko politiko ... et al.]. - Ljubljana : Služba Vlade RS za
razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2016

ISBN 978-961-93887-3-0

1. Dedić, Jasminka 2. Šooš, Timotej, 1986

286794240

ISBN 978-961-93887-3-0

9 789619 388730

Vizija Slovenije

Vizija

V sozvočju z okoljem in s časom smo našli ravnovesje kakovostnega življenja. S pomočjo učenja se uspešno soočamo z največjimi izzivi. Smo inovativni, ideje spreminjamo v dejanja. Z zaupanjem ustvarjamo dobre odnose ter gradimo solidarno in strpno družbo. Slovenijo samozavestno odpiramo partnerjem, pripravljenim na sodelovanje. Ponosni bogatimo globalno mrežo s svojo kulturno edinstvenostjo.

V Sloveniji leta 2050 ustvarjamo številne uspešne zgodbe. Družbene procese sooblikujemo kot aktivni državljani, kritično in tvorno. Slovenija je ravno prav velika za razcvet inovacij in predstavlja edinstven razvojni model v svetu. Z **učanjem za in skozi vse življenje** razvijamo znanje in veščine ter krepimo odpornost za soočanje z izzivi.

Ustvarjalni posamezniki se dobro počutimo v **inovativni družbi** ter prepletu družbenih, institucionalnih in tehnoloških inovacij. Te nam omogočajo nove rešitve za ključne družbene izzive, kot so starajoče se prebivalstvo, neenakost in revščina. Sproščeno in razumevajoče življenjsko okolje je eden od razlogov, da se uspešni posamezniki in podjetja odločajo za prihod v Slovenijo. Ta je njihovo pozornost najprej vzbudila z odličnostjo izdelkov in storitev. Nato jih je osvojila s kakovostjo znanstvenih raziskav in z domiselnimi rešitvami.

Vitalna generacija leta 2050 se ne ukvarja več z delitvami iz preteklosti. Medsebojno **zaupanje** ji je pomembnejše in vredno več. Zaupamo tudi v javne ustanove, ker delujejo pregledno in odgovorno. Prebivalci jih cenimo, ker so dostopne in uporabnikom prijazne, zlasti pa – postopki tečejo hitro. Ne zapravljamo časa in energije za neproduktivne spore, pri čimer nam odlično služi učinkovit pravni sistem. Pravila so pravila, enaka za vse. Odgovorno izpolnjujemo obljube med generacijami. Spoštujemo družbene vrednote, kot so solidarnost, varnost, strpnost, medsebojno sodelovanje in mir.

Sloenci smo leta 2050 srečni ljudje. V vsakdanjem življenju občutimo, zakaj nas globalne lestvice blaginje uvrščajo čisto pri vrhu. **Živimo kakovostno**: bolje, bolj zdravo in dlje. Družbena in okoljska odgovornost sta nam zelo pomembni. Naravo spoštujemo in z naravnimi viri upravljamo premišljeno. Priložnosti za delo nam ustvarjata digitalna odličnost in model krožnega gospodarstva, ki poganjata gospodarski razvoj. Uspelo nam je, ker smo drzni, samoiniciativni in odgovorni. Cenimo čas in ga namenjamo stvarjem, ki v naše življenje prinašajo zadovoljstvo.

Največje bogastvo Slovenije pa smo ljudje. Smo vključujoča in dinamična družba. Naša **identiteta** in kultura spodbujata sodelovanje pri ustvarjanju sinergij ter soočanju z izzivi. Slovenski jezik nam veliko pomeni, naša edinstvena kultura je navdihujoča. Odločni smo in prepoznavni. Naša lega, povezanost in infrastruktura nas vpenjajo v mednarodni prostor. V njem se uveljavljamo samozavestno, s prilagodljivostjo in vzdržljivostjo. V tujini delujoči Slovenci v živahnih stikih s Slovenijo krepijo našo globalno mrežo. Glas, ugled in prepoznavnost naše države so veliko večji od njene velikosti.

Prihodnost danes

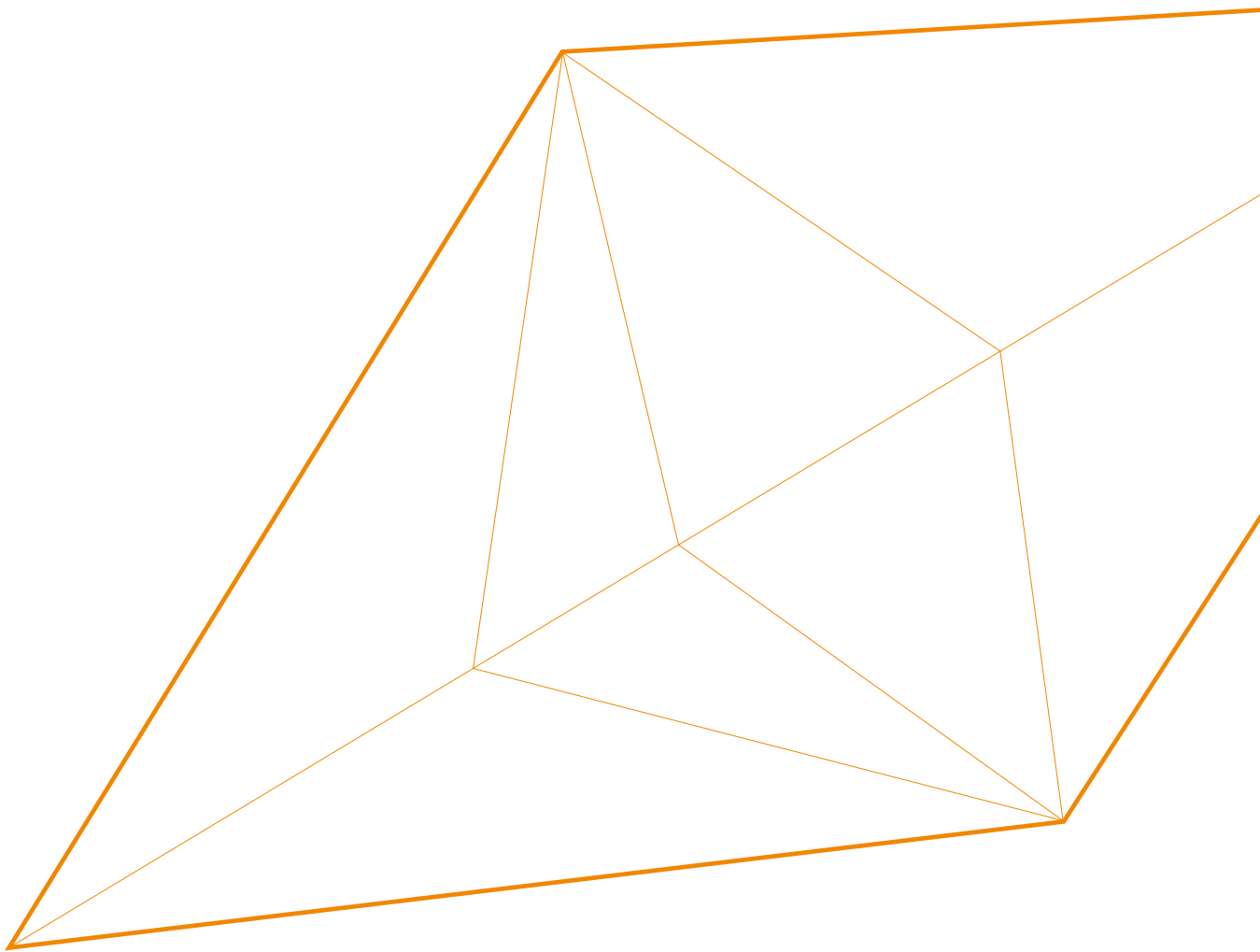
Zakaj o prihodnosti razmišljati danes?

Prihodnost je neizogibna smer našega bivanja, vizija boljše prihodnosti pa daje našemu življenju motivacijo za nadgradnjo trenutnih zmogljivosti in izkoriščanje potencialov. Pogosto se zdi, da je prihodnost zaradi nedoločenosti nekaj, na kar kot posamezniki ne moremo vplivati. A temu ni tako. Slovenke in Slovenci smo v preteklosti že dokazali, da znamo in zmoremo sprejeti odgovornost ter prihodnost vzeti v svoje roke. Tako se tudi danes zavedamo, da je naša skupna prihodnost preveč pomembna, da bi jo prepustili naključju, in da je za boljši jutri odgovoren vsakdo od nas. Za doseganje zaželenih prihodnosti pa se moramo najprej odločiti, kam želimo priti. Vizija mora biti naš motiv, da začnemo že danes delati na tem, da bo jutrišnji dan boljši in pojutrišnji – odličen.

Vizija Republike Slovenije do leta 2050 naj postane cilj, ki bo našo državo vodil v prihodnost, kakršno si želimo prebivalke in prebivalci Slovenije. Postane naj glavno vodilo pri snovanju politik ter pri načrtovanju in izvedbi projektov. Vizija sama po sebi odgovarja na vprašanje, zakaj je treba o prihodnosti razmišljati danes. Motivira nas za soočanje z izzivi sodobnega sveta in nam pomaga pri doseganju skupnih ciljev, obenem pa tudi osmišlja naše delovanje.

Namen vizije je, da si z njo zastavimo jasne strateške usmeritve in osredotočenost v delovanju. Pri tem so nam lahko v pomoč bogato znanje Slovencev in Slovenk ter orodja, s katerimi predvidevamo trende in scenarije. Razumevanje sedanjosti je namreč ključ za predvidevanje prihodnosti: ne pomaga nam samo videti, kam gremo, temveč tudi ubesediti, kje želimo v prihodnosti biti. Vizijo smo oblikovali na podlagi mnenj in pogovorov z velikim številom Slovencev iz različnih demografskih skupin in interesnih področij ter tako zastavili smer, ki nas bo vodila do prihodnosti, kot si jo želimo.

Vizija je korak naprej k proaktivnemu načrtovanju naše prihodnosti, ki ne bo prepuščena naključju, temveč bo posledica naših zavestnih odločitev, zasnovanih na trdnih izhodiščih. Zaupanje v ta izhodišča nam vliva vseobsegajoč proces, prek katerega je nastala vizija. V njenem jedru so ljudje: tisti, ki so sodelovali pri snovanju vizije, tisti, ki bomo uresničevali njene ideje, in tisti, ki bomo živeli v Sloveniji leta 2050. Nenazadnje pa bomo morali za uspešno doseganje načrtanega v Viziji Slovenije sodelovati vsi.

The background features a vertical gradient from a deep blue on the left to a dark purple on the right. Overlaid on this is a complex, white-outlined geometric structure consisting of multiple overlapping polygons and lines, creating a sense of depth and movement. The text 'Pot do vizije' is centered within this structure.

Pot do vizije

Kako do vizije?

Vlada Republike Slovenije je kot eno osrednjih prednostnih nalog svojega mandata določila pripravo nove strategije razvoja Slovenije. Pri oblikovanju jasno začrtane smeri dolgoročnega razvoja države je ključni in temeljni korak priprava vizije, ki opredeli strateško usmeritev in oriše podobo Slovenije, kakršne si želimo v prihodnosti.

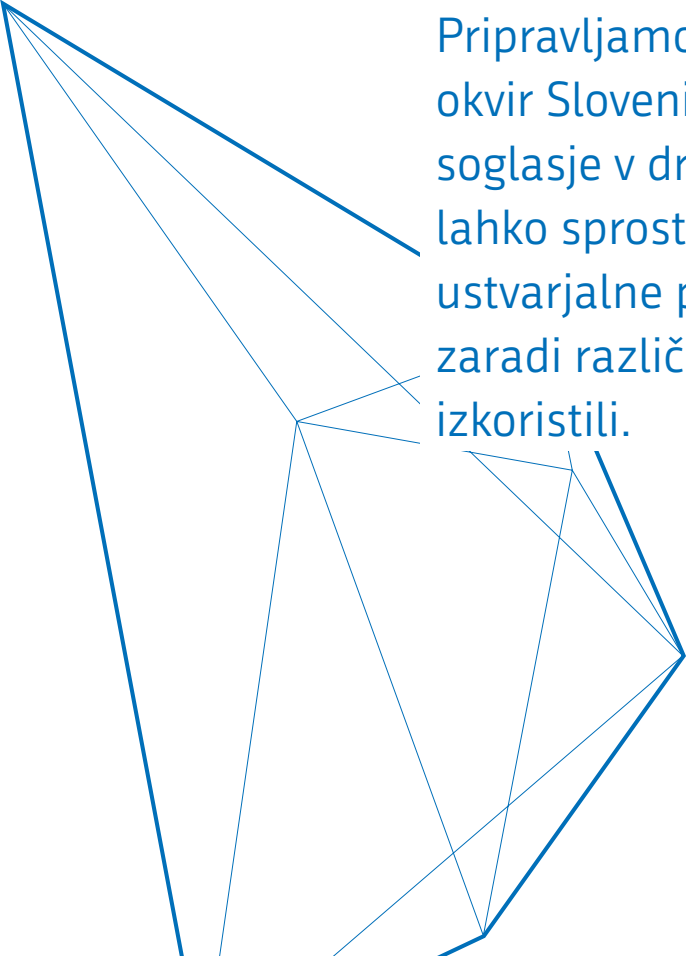
V času nenehnih sprememb, političnih in gospodarskih pretresov, globalne povezanosti ter v želji po utrditvi naše identitete se je tako začela razprava o tem, kakšno prihodnost si želimo v Sloveniji. Osnovno izhodišče v procesu priprave ključnih razvojnih dokumentov je bilo, da mora biti proces v največji možni meri odprt in vključujoč ter da mora vizija o prihodnosti Slovenije dejansko zrcaliti vizijo večine prebivalcev naše države. Zato smo se pri pripravi dokumentov odločili za večdisciplinaren pristop uporabe različnih metod, med drugim metode strateškega predvidevanja, ekonomske analize in analize blaginje ter spremljanja izvajanja s pomočjo okvira merjenja.

Proces priprave dolgoročnih razvojnih dokumentov se je začel julija 2015, ko je vlada ustanovila **Horizontalno skupino**. Gre za medresorsko projektno delovno skupino, ustanovljeno z namenom koordinacije procesa, priprave analitičnih podlag za pripravo vizije ter sodelovanja v procesu izbora strateških prednostnih področij. Avgusta 2015 je bila oblikovana tudi **Skupina za prihodnost**. Sestavlja jo 14 posameznikov z različnih področij, ki navdihujejo s svojim uspešnim delovanjem. Ključni nalogi skupine sta bili svetovanje glede procesa ter nominacija udeležencev delavnice, na kateri so bili novembra 2015 oblikovani osnovni elementi vizije. V procesu priprave razvojnih dokumentov sodeluje tudi Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (**OECD**), ki je ena redkih institucij z ustreznimi znanji in orodji za pomoč državam pri oblikovanju kompleksnih razvojnih usmeritev, kamor sodi tudi oblikovanje nacionalne vizije in strategije. OECD vseskozi razvija nove pristope in orodja, boljše metode načrtovanja in predvidevanja ter enotni analitični okvir, ki državam omogoča celovito oceno učinkovitosti politik.

Prva poglobljena razprava o prihodnosti naše države, v okviru katere smo že lahko zaznali nekatere elemente vizije Slovenije do leta 2050, je bila novembra 2015. Takrat smo organizirali **interaktivno delavnico** Prihodnost ni daleč – Slovenija 2050. Tridnevne delavnice se je, na predlog Horizontalne skupine in Skupine za prihodnost, udeležilo 50 predstavnikov slovenske javnosti. Pri izbiri udeležencev smo si prizadevali, da bi ti predstavljali različne dele družbe ter da bi bila skupina spolno in generacijsko uravnotežena.

Proces smo nadaljevali s sodelovanjem in pogovori znotraj državne uprave. Januarja 2016 smo pripravili posvet vlade o vsebini in procesu priprave strategije razvoja Slovenije ter izvedli delavnico z visokimi uradniki ministrstev. Od februarja do aprila 2016 je nato ministrica Alenka Smerkolj na dvostranskih srečanjih z vsakim od ministrov v vladi podrobneje predstavila proces priprave projekta ter skupaj z njimi identificirala vzporednice med vsebinami, ki so jih izpostavili prebivalci, in delovnimi področji ministrstev.

Vzporedno smo proces nadaljevali tudi prek spletne strani **slovenija2050.si**.

Pripravljamo dolgoročni razvojni okvir Slovenije, ki bo najširše soglasje v družbi. Tako bomo lahko sprostil vse naše razvojne in ustvarjalne potencialne, ki jih doslej zaradi različnih ovir nismo povsem izkoristili.

E NTO
 PODPOR
 OD KONKUR
 PRODECA DO
 SODELOVANJA
 STROŠKI
 DOKLAZEVANJE
 FORTALNIH STRUK
 "TRG" SUJUI
 (IZDELKOV, POLIZI),
 PABKOV
 PODPORA
 MEJAVE
 FINANČNI
 MEKANIZMI
 OBLIŽNO KI
 VARNOST
 IN GIBAN
 LE TEH
 TUDI PRED
 VELJUVANOST
 STAROSTNIH
 SKUPIN NA TRGU
 TELA (PREVEM
 HLABIH IN STAREŠTVA)
 VEZANOST
 KREPOV IN POLMIK
 A ZASLEDUVAJE
 STIH CILJEV
 PZEMLANJE
 KOVITOSTI
 -DAZE PODATKOV
 IN PODPRNI
 PROGRAMI
 L> INFORMACIJE
 UST
 ACIJA
 KTIPE
 ANJE (VERZINOST)

odarski model za blaginjo
ustrije prihodnosti

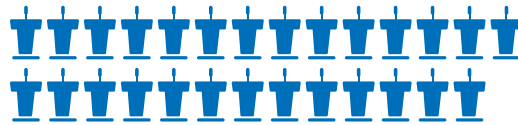
PRIVLAČNO DRUŽBENO OKOLJE Z USTREZNO ADMINISTRATIVNO OKOLJE PODPORO

Kaj je najbolj pomembno?

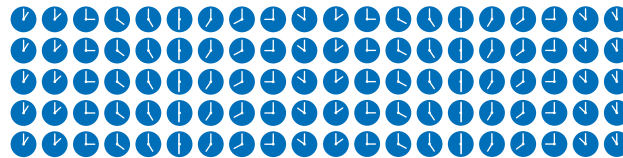
A
 (Sticky notes on the left side of the image)

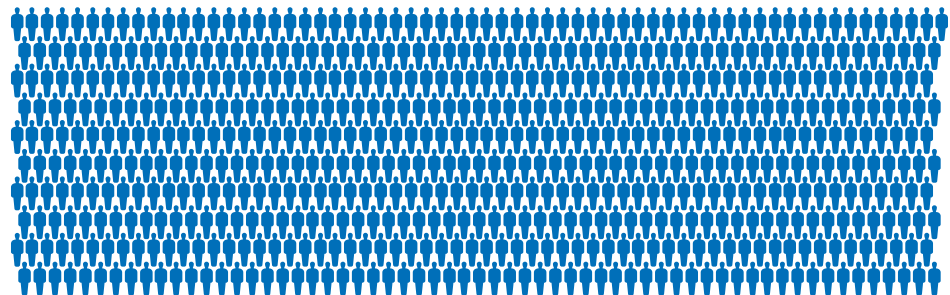
27
dogodkov

100
ur razprav o
prihodnosti
Slovenije

611
posameznikov v
razpravah

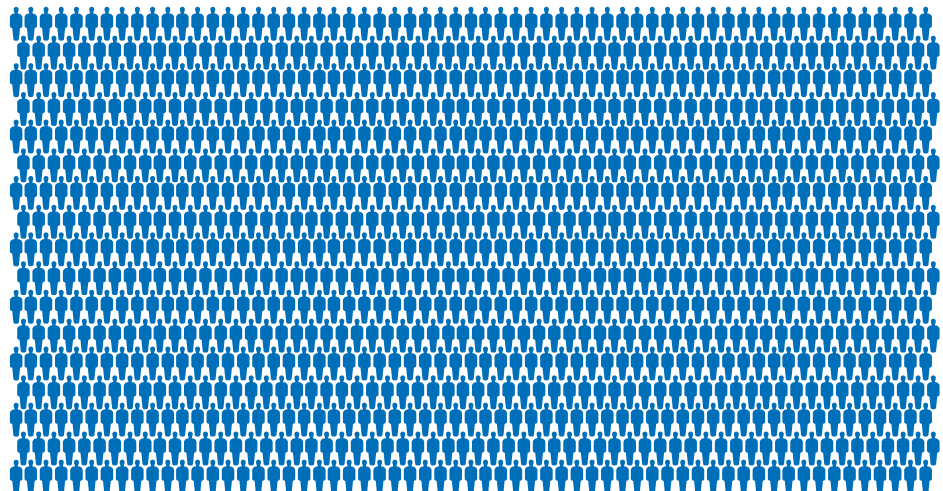

Med 21. marcem in 17. majem 2016 smo pripravili niz interaktivnih dogodkov po Sloveniji, na katerih smo se pogovarjali o zeleni prihodnosti, preverjali prvi osnutek vizije, identificirali morebitne vrzeli v besedilu in iskali elemente za njegovo nadgradnjo.

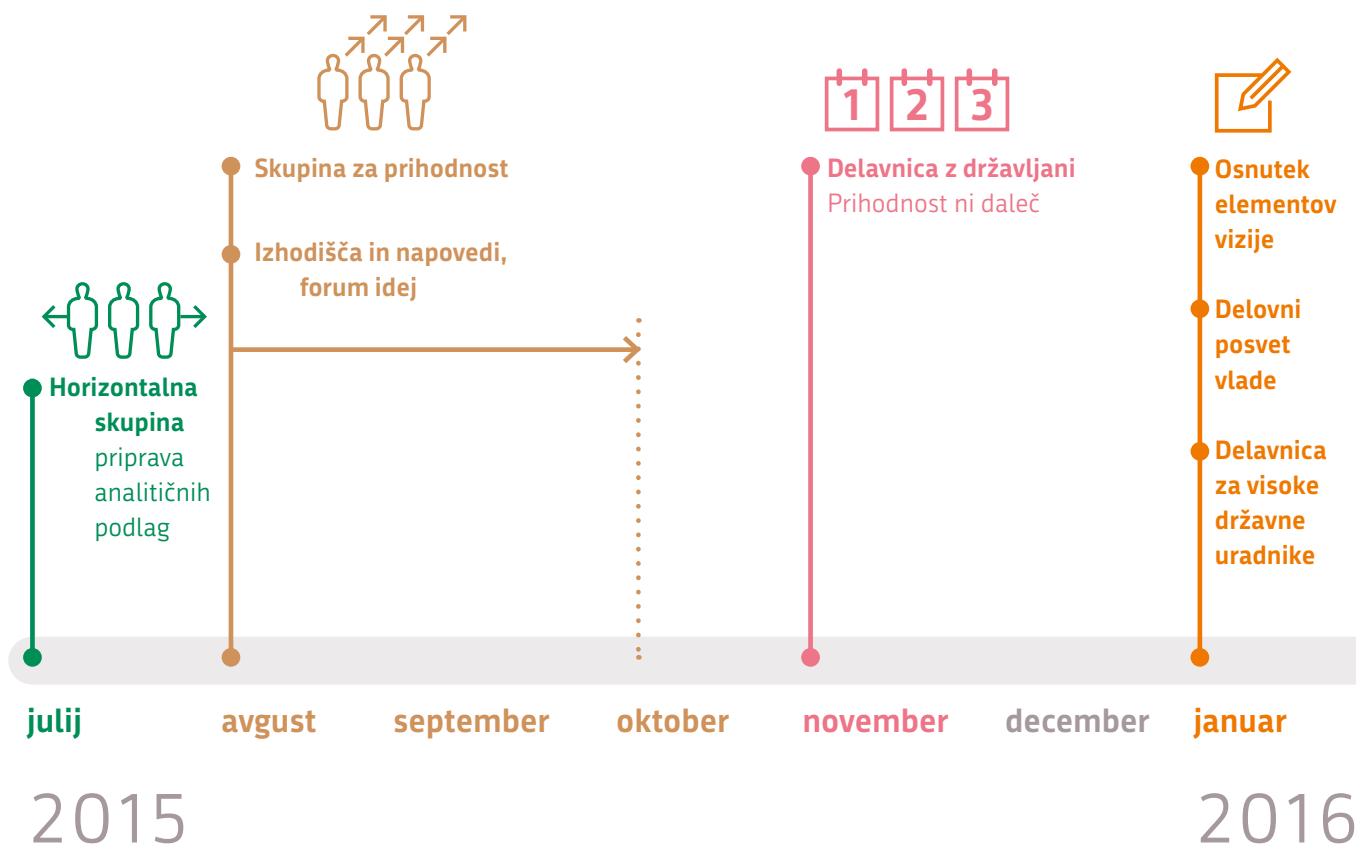
V okviru oblikovanja vizije ter določanja strateških prednostnih področij in ciljev smo v sodelovanju z agencijo GfK Slovenija maja 2016 izvedli tudi javnomnenjsko raziskavo o kakovosti življenja v Sloveniji. V pripravo vizije smo tako vključili še dodatnih 1010 posameznikov, ki so sodelovali v raziskavi.

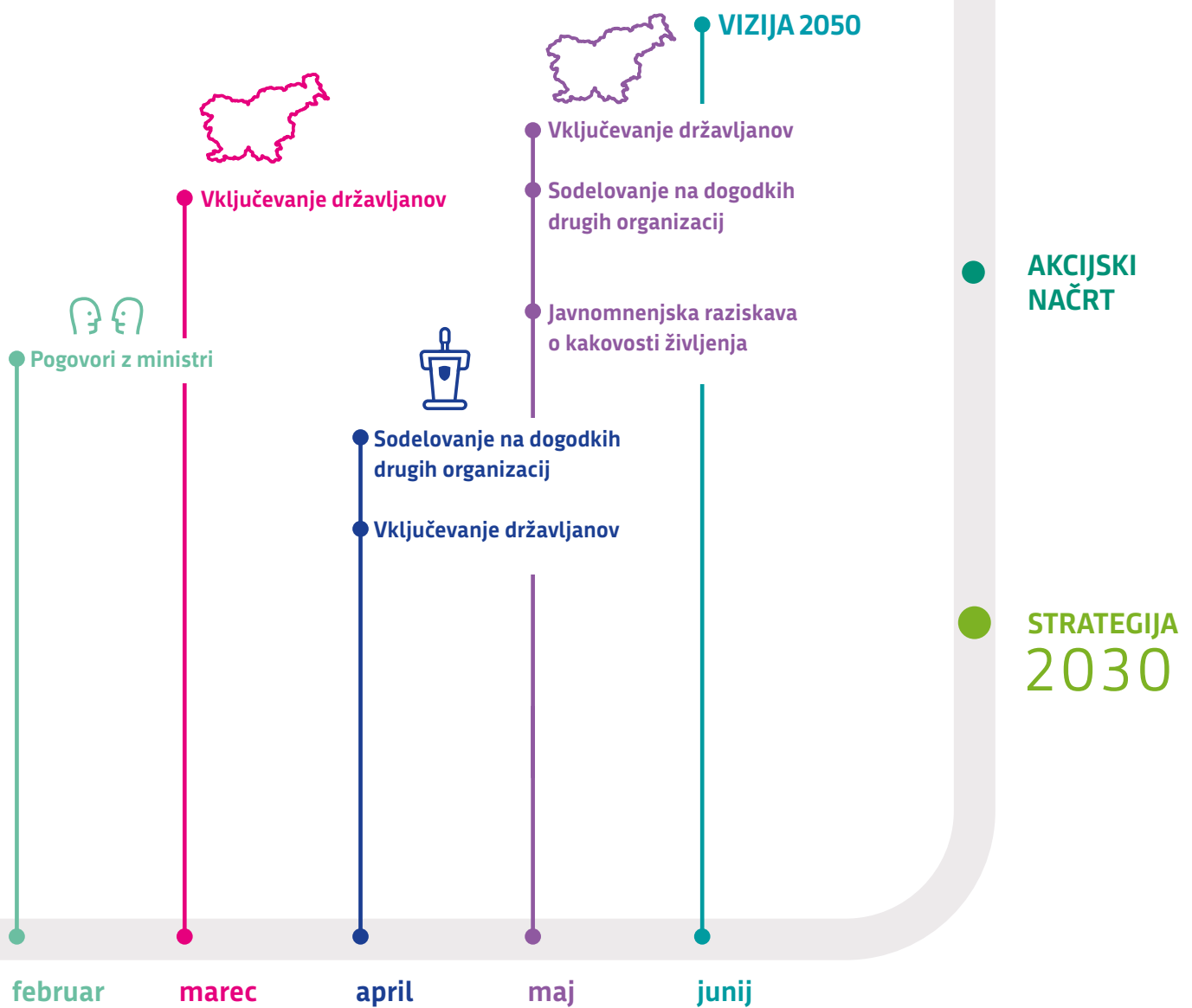
Podrobnejše izsledke procesa, na katerih temelji Vizija Slovenije do leta 2050, predstavljamo v nadaljevanju.

1010
posameznikov o
kakovosti življenja

Koraki do vizije Slovenije

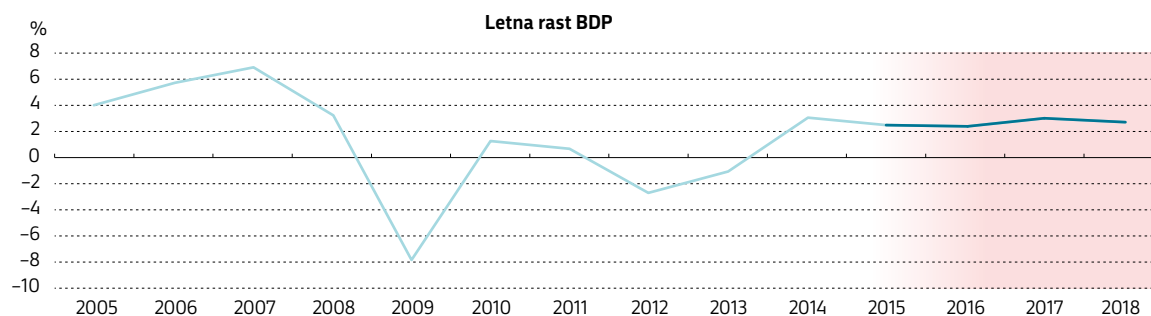
I. Izhodišča za pogovore o prihodnosti

Prihodnost vsak posameznik vidi in si jo predstavlja drugače. Prav zato smo pred razpravo o naši prihodnosti določili nevtralna empirična izhodišča kot temelj razprave o skupni viziji do leta 2050 ter o glavnih vsebinah in izzivih pri njenem uresničevanju. Izhodišča smo pripravili na podlagi analitičnih podatkov, modelov strateškega predvidevanja in kulturno-zgodovinskih elementov.

Izhodišča in napovedi

Horizontalna skupina je v sodelovanju s strokovnjaki OECD pripravila pregled makroekonomskega stanja v Sloveniji na podlagi ključnih gospodarskih kazalnikov. Slovenija se je v letih pred krizo hitro približevala povprečju razvitosti skupine osrednjih držav EU, a je kriza to približevanje zaustavila. Tudi pri izvozu je Slovenija stagnirala, a se je v zadnjem obdobju stanje znova začelo izboljševati. Javni dolg se je med krizo močno povečal in leta 2014 presegel mejo 80 % bruto domačega proizvoda (BDP). Po letih nestabilne in nizke gospodarske rasti se ta počasi stabilizira, hkrati pa napovedi za prihodnost kažejo višjo rast in padajočo stopnjo brezposelnosti. Čeprav to nista edina gospodarska kazalnika, gre za dobra pokazatelja zdravja gospodarstva, ki omogočata analizo preteklih stanj in gospodarska predvidevanja za prihodnost. Na napoved gospodarske rasti so vezane tudi napovedi za druga področja (na primer trgovanje, neenakost). Prav na področju dohodkovne neenakosti se Slovenija uvršča relativno visoko, saj ima med državami članicami OECD drugi najnižji Ginijev koeficient, ki meri stopnjo neenakosti. Stopnja tveganja revščine med Slovenci je bila po ugotovitvah OECD v letu 2013 v vzponu, vendar pa podatki za leto 2015 kažejo padanje tveganja revščine.

Slovenija znova gospodarsko raste s pozitivnimi obeti za bližnjo prihodnost

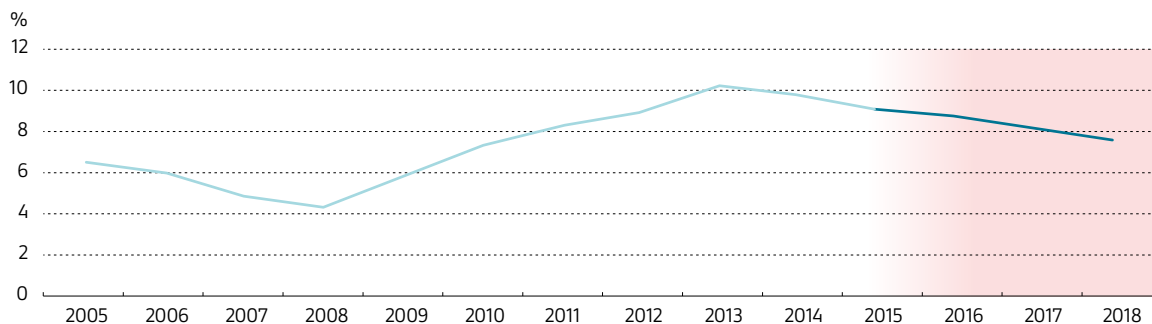

Opomba: v rdeče obarvanem delu grafa so napovedane vrednosti

Vir: SURS

Napoved: UMAR

Stopnja brezposelnosti

Opomba: v rdeče obarvanem delu grafa so napovedane vrednosti

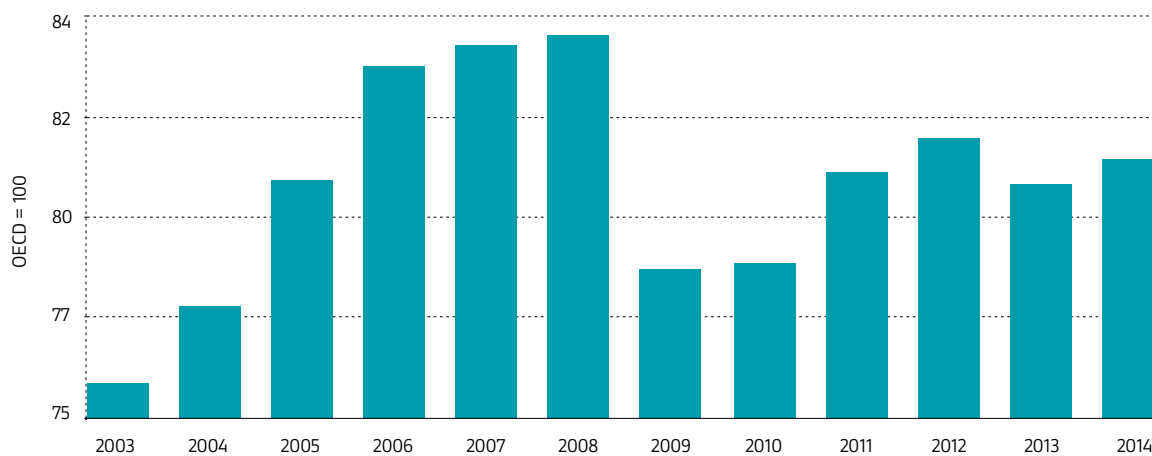
Vir: SURS

Napoved: UMAR

Na osnovi napovedi smo identificirali več področij izzivov. Elementi s področja gospodarstva segajo od ekonomskih in statističnih izzivov do vprašanja, kakšno rast si želimo in kakšna naj bo njena vloga pri snovanju odgovorov na izzive sodobnega sveta. Uravnotežena in trajnostna rast ob nizki brezposelnosti je ena od mogočih rešitev, saj med drugim odpravlja tudi izziv rastoče neenakosti. OECD in Horizontalna skupina kot možne odzive na neenakost izpostavljata vzpostavitev politik redistribucije in spopadanje z neenakostjo prek dostopnega izobraževalnega sistema. Prav tako problematično je področje snovne produktivnosti, kjer Slovenija zaostaja za povprečjem OECD.

Snovna produktivnost

Produktivnost Slovenije v primerjavi s povprečjem OECD (BDP po kupni moči na opravljeno uro), OECD = 100

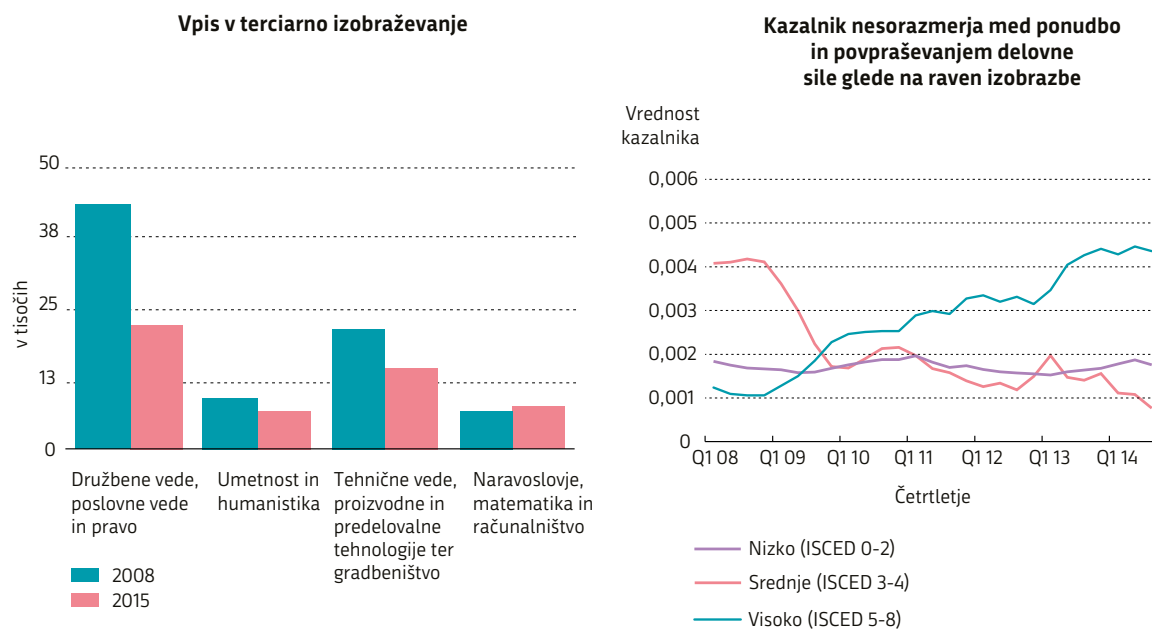

Vir: OECD

Preračun: UMAR

K temu nekoliko prispeva tudi izobraževalni sistem, ki naj ne bi dovolj sledil povpraševanju na trgu dela. UMAR ugotavlja, da vpis v terciarno izobraževanje preslabo zrcali realne potrebe na trgu dela.

Vpis v terciarno izobraževanje mora bolje zrcaliti potrebe gospodarstva

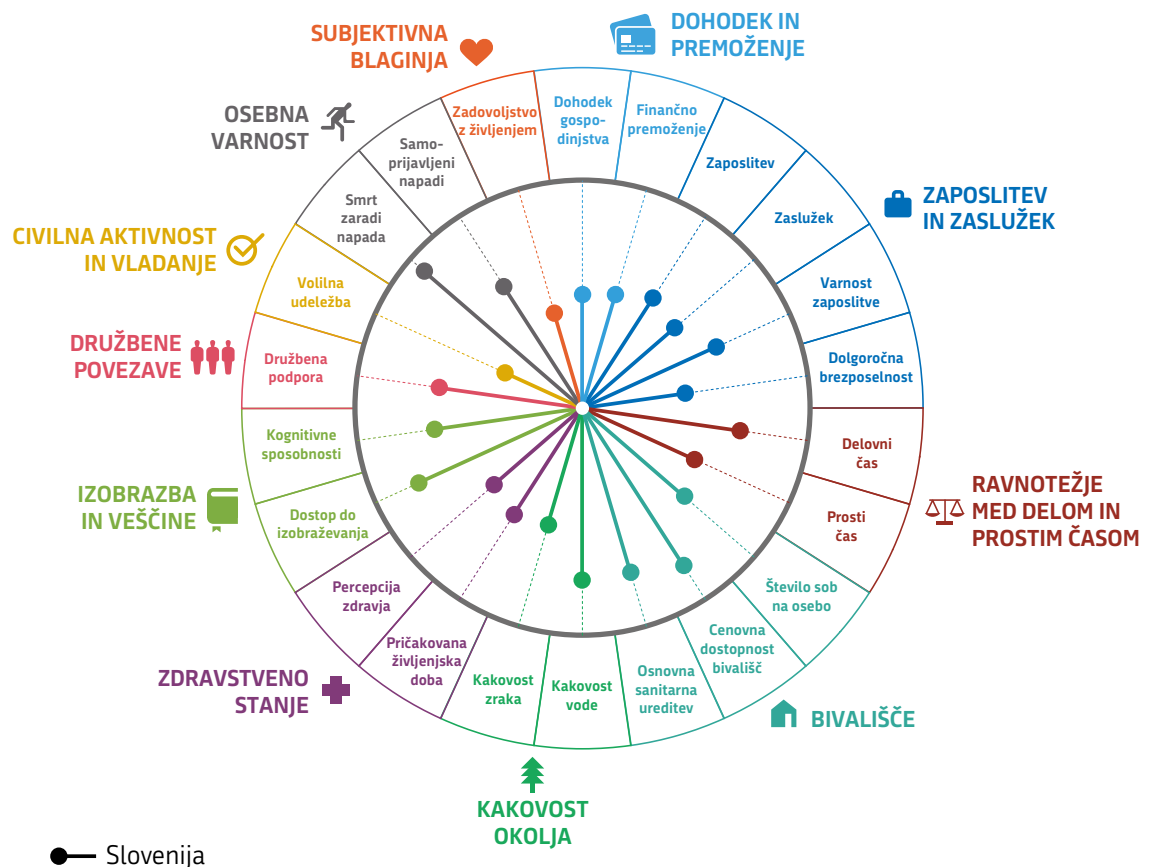

Vir: EUROSTAT

Preračuni: UMAR

Da bi presegli osredotočenost samo na gospodarsko rast in druge gospodarske kazalnike, so na OECD pripravili tako imenovani indeks boljšega življenja, ki kot osrednji element izpostavlja blaginjo. Diagram blaginje prikazuje, kako se Slovenija uvršča pri posameznih elementih blaginje v primerjavi z drugimi državami OECD, iz česar so razvidne njene prednosti in slabosti. Kot slabost izrazito izstopata vidika civilne družbe in vladanja ter zadovoljstva z življenjem na splošno. Primerjalno so slabše ocenjeni tudi zdravstvo ter področji zaposlovanja in osebnega dohodka.

Blaginja v Sloveniji: indeks boljšega življenja

Opomba: diagram prikazuje področja blaginje, na katerih je Slovenija glede na druge države članice OECD v prednosti ali slabšem položaju. Daljše črte prikazujejo področja z relativno prednostjo, krajše pa z relativno slabostjo. Daljša črta predstavlja boljšo uvrstitev.

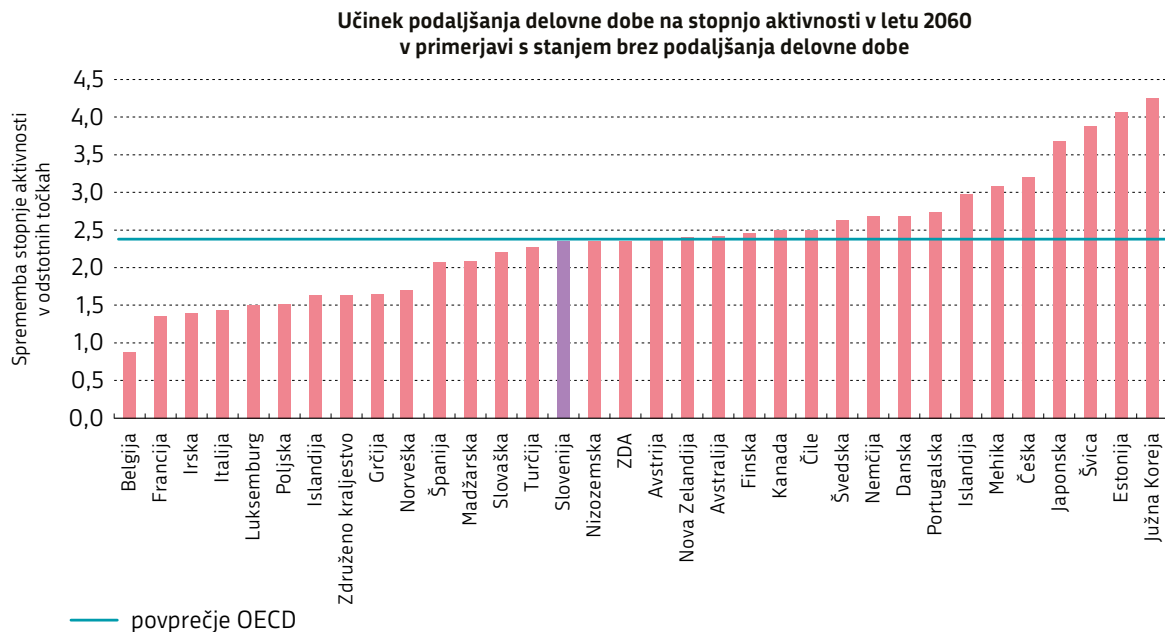
Vir: OECD, How is Life 2015

Slovenija je med slabšimi tudi po kazalnikih, ki merijo poslovno okolje. Po podatkih Svetovne banke tako obstajajo možnosti za znatne izboljšave na področjih od pridobivanja sredstev, pa do razreševanja insolvenčnih postopkov.

Na gospodarskem področju so možnosti v razvoju in uporabi tehnologij, povezanih z okoljem. Slovenija ima na tem področju še veliko možnosti za izboljšave, saj je število zelenih inovacij na milijon prebivalcev po statistikah OECD med nižjimi v primerjavi z drugimi državami članicami organizacije. To daje Sloveniji priložnost za rast produktivnosti ter okolju prijazno trajnostno rast. Prav tako Slovenija zaostaja pri uspešnem pretvarjanju visokih vlaganj v raziskave in razvoj v dejanske inovacije. Slovenija je namreč nad povprečjem držav OECD po vlaganju v raziskave in razvoj, medtem ko je po številu patentov globoko pod povprečjem.

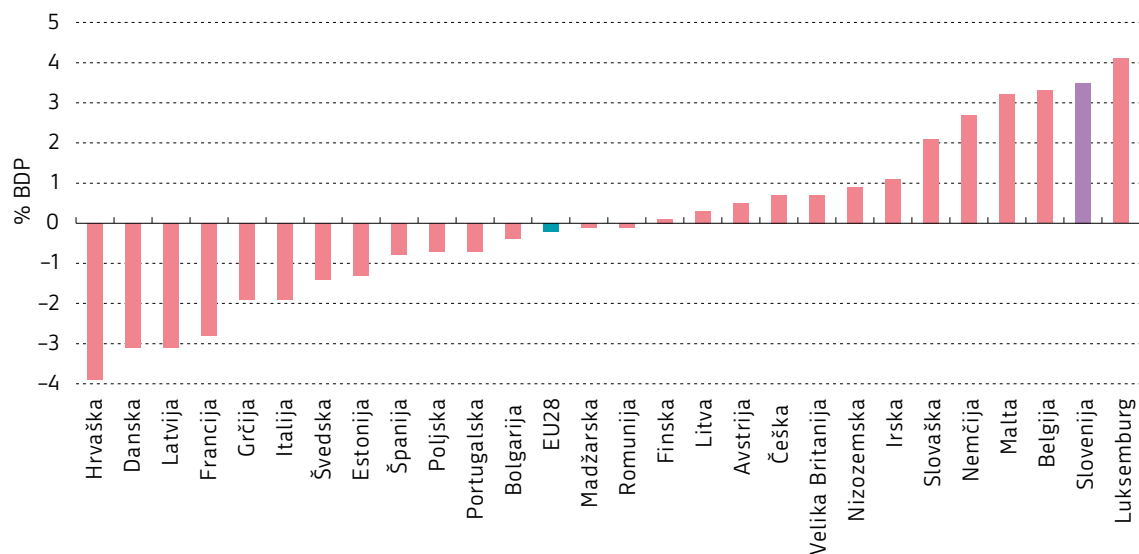
Zaradi staranja prebivalstva se bo Slovenija v prihodnjih desetletjih soočala tudi z vedno večjimi demografskimi pritiski, saj bo na tem področju med najbolj obremenjenimi državami članicami OECD. Izdatki za pokojnine in pokojninski sistem naj bi do leta 2060 močno narasli. Glede na napovedi naj bi se Sloveniji poslabšal položaj med državami OECD, zlasti zaradi staranja prebivalstva in posledično pomanjkanja razpoložljive delovne sile, pa tudi zaradi majhne rasti produktivnosti in investicij.

Podaljšanje delovne dobe povečuje vključenost na trg dela

Vir: Baza OECD Economic Outlook 95 long-term, izračuni OECD

Skupni javni izdatki za pokojnine se bodo v Sloveniji močno povečali (2013–2060)

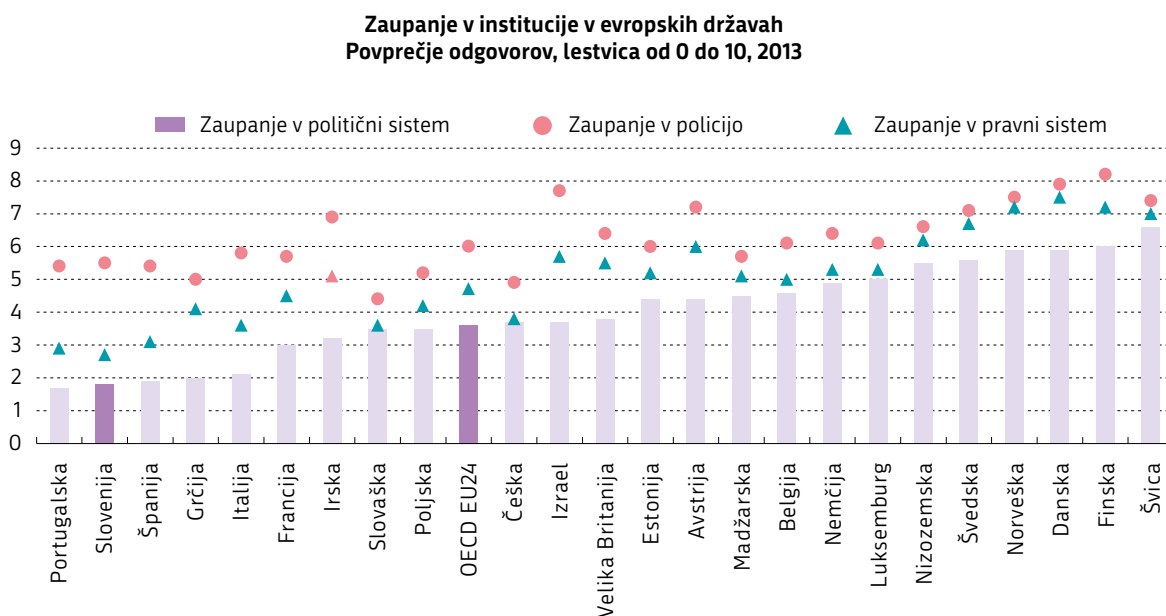
Vir: Evropska komisija, 2015 Ageing Report

Opredelili smo tudi področja možnih tveganj v prihodnosti. Raziskave OECD in podjetja HSBC na primer ugotavljajo, da je delež starejših od 15 let, ki kadijo vsak dan, v Sloveniji nad povprečjem držav OECD. Prav tako ima Slovenija nadpovprečen delež debelih, starejših od 15 let, ter delež 13- in 15-letnikov, ki so bili opiti najmanj dvakrat v življenju.

Zaupanje je eden glavnih elementov blaginje. Slovenija se po zaupanju v pravni in politični sistem uvršča proti koncu razvrstitve držav članic OECD. Nizko je tudi zaupanje v javne ustanove, pravno državo, medtem ko je zaupanje v policijo na razmeroma visoki ravni.

Zaupanje v institucije je nizko

Opomba: možni odgovori so od 0 ("Sploh ne zaupam") do 10 ("Popolnoma zaupam").
Povprečje OECD EU je obteženo s številom prebivalstva.

Vir: Eurostat, European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC), 2015

Horizontalna skupina je kot glavne izzive v prihodnosti v sklepu izpostavila ohranjanje prizadevanj za uravnoteženo trajnostno rast ob nizki brezposelnosti, visoki aktivnosti in vzdržnih javnih financah, pri čemer bo treba nizko dohodkovno neenakost pretvoriti v enake priložnosti in visoko kakovost življenja za vse (zdravstvo, izobraževanje itd.). Kot prednostne korake je med drugimi opredelila reformo pokojninskega in zdravstvenega sistema, zmanjšanje državnega lastništva v podjetjih za izboljšano korporativno upravljanje in kapitalsko strukturo v gospodarstvu ter izboljšanje poslovnega okolja, vključno z reformami zakonodajnega okvira, davkov in pravnega sistema.

Forum idej

Ustvarjanje vizije in strategije je temeljilo na vključujočem povezovanju in zbiranju idej. Avgusta in septembra 2015 je bilo tako opravljenih 27 strukturiranih pogovorov s predstavniki civilne družbe, vladnega sektorja in poslovnega sveta, v katerih smo identificirali različne poglede in predstave, ki jih imajo prebivalci Slovenije o svoji državi. Pogovori so razkrili področja, ki jih bo morala Slovenija upoštevati v prihodnje. Pripravljen je bil seznam prednosti, slabosti ter priložnosti, ki opogumljajo, omejujejo in nas navdihujejo. Sodelujoči so razpravljali tudi o tem, kakšno vlogo bi vizija lahko odigrala v razvoju Slovenije, kaj bi morala vsebovati in o prednostnih področjih, na podlagi katerih je bilo sklenjeno, da se oblikuje takšna vizija. Govora je bilo tudi o temeljnih vrednotah in politikah.

Sogovorniki so Slovenijo prepoznali kot deželo na presečišču kultur. Njeni prebivalci so prilagodljivi in odporni na spreminjajoče se okolje. Pokrajino krasí raznolika geografija in ima odličen geostrateški položaj. A njeno pravo bogastvo so po mnenju intervjuvancev njeni ljudje, saj so izobraženi, iznajdljivi in delovni. Vse skupaj je potencial za ustvarjanje, prožnost in učinkovito prilagajanje na izzive prihodnosti. Izpostavili so tudi odlične športne dosežke in visoko kakovost življenja.

Kot slabost so omenili slabo izkoriščenost zelo inovativnega prebivalstva, ki se ne kaže v številu inovacij. Prebivalstvo je odlično tehnično izobraženo, vendar nima dovolj ali vseh sposobnosti, s katerimi bi ta znanja učinkovito predstavilo. Slovenci smo pogosto tudi preveč negativno nastrojeni in pretirano kritični. Veliko je administrativnih ovir in visokih davkov, ki jih porabljamo neučinkovito. Zelo pomembna izziva sta zaustavitev bega možganov in staranje prebivalstva. Slovenci ne zaupamo javnim ustanovam niti drug drugemu – to področje je zato treba okrepiti.

Na področju priložnosti so sogovorniki izpostavili vzpostavitev novega razvojnega modela, ki ne bo le preslikava drugih držav. Strinjali so se, da je Slovenija lahko model za trajnostni razvoj, ki bi ga uporabljali tudi drugod po svetu. Svoj mednarodni položaj bi Slovenija lahko bolje izkoristila in bila bolj vidna pri humanitarnih vprašanjih. Članstvo v EU in drugih mednarodnih organizacijah bi morala boljše izkoristiti za razvoj potencialov in več inovacij. Veliko priložnosti je tudi v zagotavljanju boljše samooskrbe s hrano ter pri razvoju zdraviliškega in zdravstvenega turizma. Visoko število izobraženih bi bilo mogoče boljše izkoristiti, če bi obstajal delujoč model povezovanja izobraževalnih ustanov in gospodarstva.

Sogovorniki so kot glavne vrednote, na katerih bi morala temeljiti prihodnost Slovenije, izpostavili varnost, enakost, okolje, trdo delo in skupnost.

Ko bomo našli svojo identiteto in rekli: "To je Slovenija, tako menim o sebi, to je tisto, kar je pomembno za nas," se bomo odprli.

Začeti moramo delati skupaj. Zato moramo oblikovati sisteme za koordinacijo in sodelovanje.

Rad bi videl, da bi bila Slovenija država odprtih meja ne le za Evropo temveč za celotni svet in ne le z vidika prostega trga temveč tudi z vidika kroženja idej.

Svet brez vojn.

Zeleno, aktivno, zdravo, kar pomeni, da ohranjamo naša telesa, ume in duše zdrave. To posledično pomeni, da se moramo soočiti s preteklostjo.

Želim si, da bi Slovenija ostala država, kjer se zjutraj lahko odpraviš na dveurni sprehod iz glavnega mesta, nabiraš gobe in morda srečaš medveda ali volka.

Slovenijo vidim kot državo brez revščine.

Rad bi videl, da bi se demografska situacija spremenila, da bi k nam prišlo več mladih in da bi mladi v Sloveniji našli svoje priložnosti.

Slovenija naj postane država, kjer lahko skupaj z gospodarstveniki, tujimi vlagatelji in politiki uvedemo najboljši sistem.

Od SloFEARnija do SLOVEnia (od strahu do ljubezni)!

Rad bi videl, da bi se lahko samouresničili pri svojem delu.

Rad bi živel v pametnem mestu, ki nudi vso infrastrukturo in možnosti za delo.

Slovenija, ki je miroljubna, stabilna, varna, samozavestna in ustvarjalna.

Rad bi videl bolj kultivirano družbo z bolj razvito politično in zakonodajno kulturo.

Rad bi videl, da naša država ostane tako zelena, kot je sedaj.

Morali bi imeti vizijo o skupnosti držav, ki so daleč onkraj Slovenije.

Država, kjer obstajajo sistemi, ki podpirajo ljudi pri njihovih željah po svobodi, sreči in izpolnjenosti.

Želim si, da smo integrirani v Evropsko unijo, a da še vedno ohranimo našo narodnost, torej da smo integrirani in se ne asimiliramo.

Družba, ki je pravična in poštena.

Stremeti bi morali k temu, da bi znotraj posameznih niš postali izjemna in vodilna država.

O čem so govorili naši sogovorniki?

Slovence smo povprašali o naši državi. Sto najpogostejših besed je predstavljenih v diagramu. Večje kot so besede, pogosteje so bile omenjene. Pobarvane in obkrožene besede so bile pogosto uporabljene skupaj. Barva prikazuje, katere besede so se povezovale. Velikost krogov prikazuje pogostost omemb.

Orodja strateškega predvidevanja

Ker živimo v kompleksnem svetu globalnih sistemov, ki so medsebojno povezani in v katerih imajo tudi majhni dogodki velike posledice, je pomembno, da pri pripravi strateških razvojnih dokumentov uporabljamo ustrezne pristope in metode. Tako se kot družba lahko bolje pripravimo na nepredvidene spremembe in zgradimo sistem, ki bo dovolj robusten in prilagodljiv, da se bo lahko hitro in učinkovito odzival na spremembe.

Razvojni dokumenti morajo biti oblikovani tako, da zagotavljajo tesno povezano vodenje in delovanje za doseganje ciljev ne glede na okoliščine. Zato pri pripravi dolgoročne vizije in strategije razvoja Slovenije ne uporabljamo zgolj napovedi na osnovi analiz podatkov iz preteklosti, temveč tudi orodja strateškega predvidevanja: megatrende, motnje in scenarije. Ta orodja, ki jih lahko medsebojno povezujemo, nam pomagajo razumeti kontekst prihodnosti. Analiza megatrendov, motenj in testiranja s pomočjo nizov scenarijev pomaga oblikovati strategije, ki so odpornejše na morebitne (ne)pričakovane spremembe v prihodnosti.

Megatrendi

Izbor nekaterih megatrendov, ki bodo vplivali na prihodnji razvoj Slovenije:

Kategorija	Ozadje megatrenda	Opis in gonilne sile
Ljudje	Demografska raznolikost in večgeneracijske družine	Povečanje števila svetovnega prebivalstva, a hkrati upočasnitev rasti; staranje prebivalstva v številnih državah in večje število mladih v drugih državah; migracijski tokovi itd.
	Globalno povezana mesta in gibanje ljudi	Pogostejša raba tehnologij in sistemov, ki povezujejo različna področja; večje število mest kot centrov gospodarskega razvoja; periurbanizacija; sorazmerno neugoden položaj oddaljenih nedostopnih območij itd.
Produktivnost	Naraščajoča neenakost (ki je lahko strukturirana)	Tudi v času rasti beležimo večje skrajnosti v razporeditvi bogastva in dohodka. To je še en dejavnik, ki povečuje gospodarske migracije.
	Meje inovacij odpirajo nove nevarnosti in priložnosti	Pospeševanje napredka na področju razvoja novih tehnologij, novi poslovni modeli, verige vrednosti, standardi, družbene potrebe itd. so dejavniki sprememb glede tega, kaj in kako se proizvaja.
	Počasno naraščanje produktivnosti	Neenakomerna hitrost zbliževanja, ker države in podjetja različno sprejemajo nove tehnologije; zmanjšanje obsega naložb na področju kritične infrastrukture itd.
Planet	Vedno večji zagon na področju podnebnih sprememb. To se zrcali tudi v politikah, ki pokrivajo več domen (vključno z migracijami)	Prepočasno sprejemanje omilitvenih ukrepov, neenakomerna porazdelitev učinkov in raznolikosti učinkov, kar se kaže v zmagovalcih in poražencih ter vpliva na blaginjo in gospodarsko rast itd. Pričakovati je, da se bo vse to zrcalilo v povečanju števila okoljskih beguncev.
	Viri poudarjajo povezavo in vroče točke na področju vode	Večja konkurenca za surovine in upadanje naravnega kapitala povečujejo pritiske na ekosisteme, kjer se nahajajo naravni viri (voda, hrana, zdravila, kulturne storitve, surovine itd.), ter na izzive in priložnosti upravljanja.
(Geo)politika	Vedno večji poudarek in breme za multilateralne sisteme ter manjše zaupanje v velike institucije	Premik središča gospodarske geografije, zaton hegemonov, pritisk za reformo multilateralnih institucij, vzpon nedržavnih akterjev, alternativnih oblik multilateralizma in pojav policentričnih sistemov upravljanja itd.
Napredek	Iskanje nove podlage za napredek	Soobstoj različnih oblik kapitalizma, vključno z naknadno rastjo in predhodno blaginjo; pojav kitajskega koncepta ekološke urbanizacije; evropski protesti proti neoliberalni gospodarski politiki; dvig političnega ekstremizma itd.

Grožnje

Opis nekaterih možnih motenj, ki lahko vplivajo na prihodnji razvoj Slovenije:

Kategorija	Motnja	Opis motnje	Vprašanje
Družba	Globalna pandemija	Izbruh nevarne nalezljive bolezni, ki se hitro širi po vsej regiji, preseže zmogljivosti javnega zdravstva in nacionalnih sistemov odzivanja v nujnih primerih ter deluje kot vzvod za negativen odnos do migracij.	Kako dobro je Slovenija pripravljena na spopadanje z naslednjo zdravstveno krizo?
	Hiter porast števila ljudi, ki se selijo med državami	Novi val migrantov v EU, ki je petdo desetkrat večji, kot je bil prvi.	Kakšno napetost bi nov migracijski val povzročil v Sloveniji?
Politika	Hiter porast števila konfliktov v Evropi	Ekstremizem in drugi razlogi (na primer nestabilnost na Balkanu, naraščajoče razlike med državami članicami EU) vodijo v porast konfliktov v regiji, kar omejuje gospodarske priložnosti in negativno vpliva na kakovost življenja.	Kateri konflikti bi imeli največji vpliv na Slovenijo?
Okolje	Okoljska katastrofa velikih razsežnosti	Podnebne spremembe in okoljski dejavniki stresa povzročajo naravne katastrofe, ki imajo velike posledice za gospodarstvo, družbo in upravljanje. Sončna nevihta za 48 ur onemogoči delovanje globalnih komunikacijskih sistemov.	Katera okoljska katastrofa bi še posebej prizadela Slovenijo?
Gospodarstvo	Revolucionarne tehnologije	Novi razvojni premiki na področju nano-, bio- in informacijsko-komunikacijskih tehnologij ponujajo priložnosti za preoblikovanje na področjih, kot je zdravstvo, ter vodijo v oblikovanje novih poslovnih modelov.	Katere vrste revolucionarnih tehnologij bi imele največji vpliv na Slovenijo?
	Velik finančni šok	Premik k nizkim obrestnim meram se na dolgi rok kaže v nestabilnosti. Ob dvigu obrestnih mer se pokažejo globalna neravnovesja, negotovosti v zvezi s stroški kapitala pa sprožijo nov finančni šok velikih razsežnosti.	Kako bi takšen finančni šok vplival na Slovenijo?

OECD je junija 2015 na podlagi dvajsetih nizov scenarijev za posamezna področja in območja razvil tri globalne scenarije, ki predstavljajo verjetne alternativne razvojne kontekste v prihodnosti. So orodje za začetek konstruktivne razprave o globalnih negotovostih v prihodnosti in boljšo pripravo na motnje. Ta metoda lahko pomaga pri strateški razpravi ter tako pripomore k identifikaciji pomembnih predpostavk in izzivov, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju politik.

Globalni scenariji OECD predstavljajo tri različne možnosti:

	Hitre rešitve	Multipolarni	Moč mesta
Geo(politika)	Trgi in opolnomočeni državljani izzivajo in ustvarjajo pritiske na multilateralne sisteme. Ohranja se obstoječi red.	Regije oblikujejo in ustvarjajo alternativne sisteme upravljanja. Globalni red pluralizma in več multilateralnih sistemov.	Globalno povezana mesta in policentrični režimi upravljanja – bolj globalni in lokalni. Decentraliziran, povezan red.
Ljudje	Večja mobilnost globalnih talentov; valovi migracij zaradi različnih pritiskov. Medgeneracijske neenakosti in hitro starajoče se družbe.	Bolj raznoliki vzorci urbanizacije in staranja. Gibanje ljudi v regijah se ustrezno upravlja.	Hitri vzponi in odseljevanje iz nekaterih mest. Gibanje ljudi med globalnimi mesti in iz mest na podeželje. Bogate urbane sredine proti drugim.
Planet	Mešan napredek: boljša snovna učinkovitost ob višji potrošnji na prebivalca; blaženje podnebnih sprememb je stalno, a počasno.	Mešan napredek: politike trajnostnega razvoja se razhajajo.	Mešan napredek: ekološko upravljanje globalnih dobaviteljskih verig in bolj integrirane lokalne okoljske usmeritve.
Produktivnost	Upočasnjen napredek pri zblizevanju z vodilnimi na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije. Motnje na trgu dela, ker je zaradi digitalizacije manj služb in več samozaposlenih.	Regije sprejemajo/ubirajo različne tehnološke poti; večvrstne/večkratne globalne tehnološke meje – digitalne, biotehnološke, umetna inteligenca/robotizacija omogočajo zdravstveno in kmetijsko revolucijo. Več različnih razvojnih modelov.	Največ pridobijo v pametnih in kulturno ustvarjalnih mestih; uporaba decentraliziranih tehnologij omogoča nove in različne priložnosti za delo v gospodarstvu na podeželju.
Napredek	Rast ostaja dominanten globalni okvir politik.	Nova vizija/ambicija univerzalnega razvoja spodbuja nove ekonomske modele.	Nove ekonomije obsega visokotehnoloških, krožnih gospodarstev na ravni mest.
Posledice za vlaganja	Globalna likvidnost in kratkoročnost. Sprostitev zasebnega bogastva za javno dobro.	Več investicij, ki jih usmerja država. Sprostitev družbenih norm, ki ovirajo vlaganja v inovacije.	Več skupnega vlaganja in javno-zasebnih sinergij. Sprostitev vlaganj v decentralizirano infrastrukturo za trajnostni razvoj.

II. Delavnica Prihodnost ni daleč

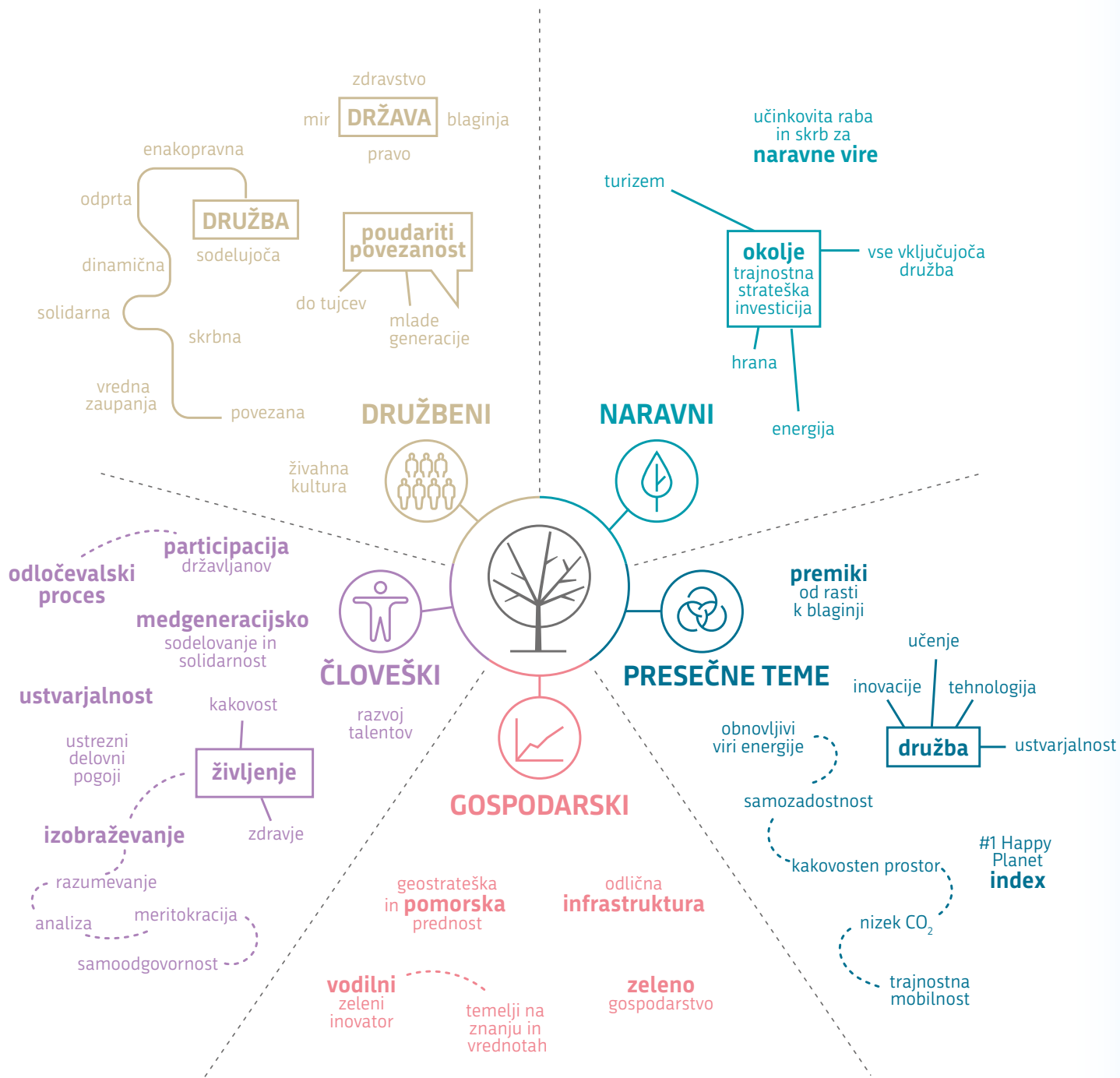
Ljubljana, 3.–5. november 2015

Ljudje smo si različni, med drugim po načinu razmišljanja in življenja, izobrazbi ter pričakovanjih. Prav zato je bilo ključno vodilo pri oblikovanju procesa, v katerem smo pripravili vizijo Slovenije, da vanj vključimo čim več ljudi različnih starosti, področij in znanj ter da čim več različnih posameznikov dobi priložnost predstaviti svoje videnje prihodnosti. Zato je bila zasnovana tridnevna interaktivna delavnica, ki je združila skupino 50 posameznikov z različnih področij slovenske družbe. Na podlagi sklepov predhodno opravljenih intervjujev in pripravljenih analitičnih podlag je bila tridnevna delavnica prvi korak k oblikovanju vizije celotne družbe, ki bo usmerila oblikovanje nove dolgoročne nacionalne razvojne strategije.

Postavljanje skupnih izhodišč

Uvodoma so se udeleženci delavnice sprehodili po razstavi »Muzej Slovenije«, ki je vsebovala široko paleto informacij in analitičnih izsledkov o Sloveniji. Na tej podlagi so udeleženci nato poglobljeno razpravljali o glavnih vzrokih za trenutno stanje ter srednjeročnih in dolgoročnih izzivih. Namen je bil izmenjati in izoblikovati nove poglede o različnih perspektivah iz preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

Udeleženci so nato nadaljevali delo po skupinah, v katerih so oblikovali prednostni seznam elementov, ki naj bi jih vključevala vizija za leto 2050, in jih razporedili v skupine štirih vrst kapitala (gospodarski, naravni, družbeni in človeški) ter presečnih tem.

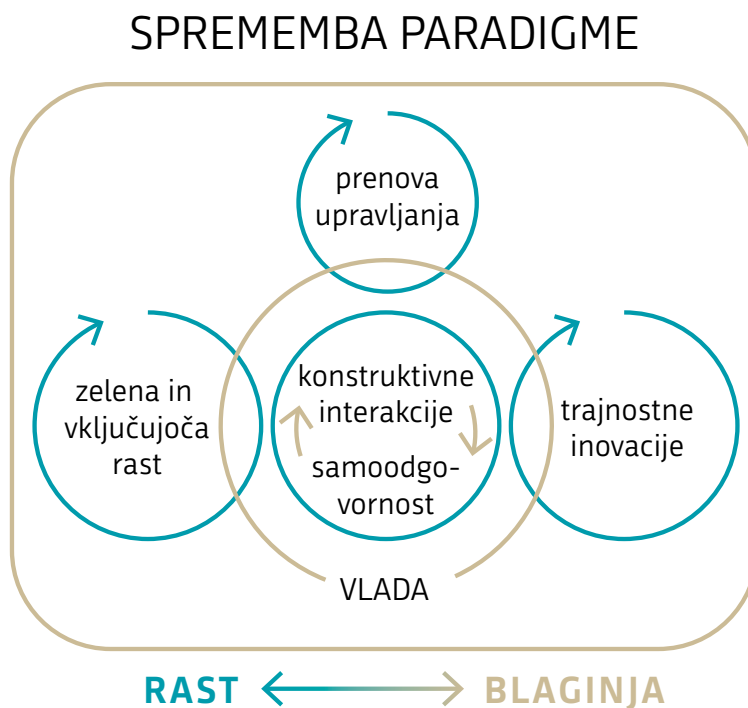

Nadalje so udeleženci ugotavljali, kako bi lahko elemente vizije povezali tako, da bi lahko ustvarjali in ohranjali izboljšave na dolgi rok. Pri tem so uporabili metodo systemskega razmišljanja. Identificirali so zanke, ki se medsebojno krepijo, in raziskovali, kako lahko povezave med dvema ali več elementi vizije prispevajo k stalnim izboljšavam.

Na podlagi posameznih zank, ki so jih ustvarili udeleženci po skupinah, je ekipa moderatorjev oblikovala prvi osnutek sistema izboljšav s tremi zankami – zelena in vključujoča rast, trajnostne inovacije in prenova upravljanja – ter dvema glavnima vprašanjema:

- A) Če ni v zankah, ki predstavljajo elemente vizije, ničesar novega, zakaj se torej zeleno še ne dogaja?
- B) Kaj je narava zanke, ki poveže vse tri druge zanke?

Prvotni sistem izboljšav

KAJ LAHKO DODAMO?

Kako se povezujejo?

Kako delujejo kot celota za uresničitev spremembe paradigme?

Kakšni cilji?

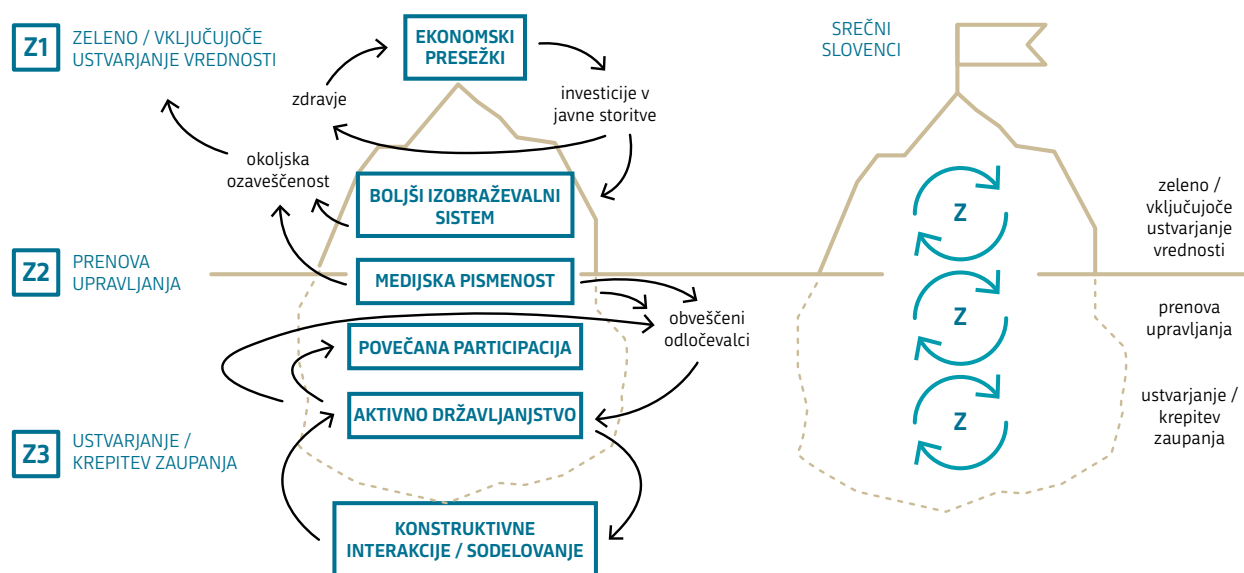
Udeleženci so nato strukturirano razpravljali o identificirani »praznini«, pri čemer so bile glavne teme razprave sodelovanje/participacija, miselnost, vrednote, cilji, medgeneracijsko sodelovanje, sistem izobraževanja, pomiritev s preteklostjo, ustvarjanje zagona za spremembe, kultura.

Ključna »semena« za spremembe

Nato so udeleženci v skupinah iskali »semena«, ki jih je treba posejati, da zapolnimo »praznino«. Identificirali so naslednja semena:

- nov izobraževalni sistem,
- aktivna družba,
- moralna odgovornost,
- sprememba paradigme od rasti k blaginji,
- živahna podjetniška miselnost in
- »radi plačujemo davke«.

Vzporedno s tem je ekipa moderatorjev ustvarila grafični prikaz novega sistema delovanja, ki ga je poimenovala model ledene gore.

Tega so nato udeleženci zavrnil, ker so ga zaznali kot hierarhičen sistem, ki v središče postavlja gospodarsko rast namesto ustvarjanja blaginje. Skupaj so nato oblikovali nov sistem, ki so ga poimenovali družba aktivnega državljanstva, ki temelji na novi zanki, zanki zaupanja. Ta je tudi ključni element za uresničitev vizije 2050 in temelji na spremembi paradigme od rasti k blaginji.

V nadaljevanju so udeleženci podali svoje poglede o tem, kakšna bo naša prihodnost, če bodo imela identificirana semena dobre/prave pogoje za rast. Izpostavili so naslednja področja:

- podjetnost,
- boljše izobraževanje,
- premik od rasti k blaginji,
- trajnostni razvoj,
- aktivno družbo,
- moralno odgovornost in
- raj za davkoplačevalce.

Leta 2050 naj bi tako po njihovem živeli v družbi, v kateri bo na posameznem področju veljalo naslednje:

- **Podjetnost:** v središču so ljudje, ki so zadovoljni, saj so inovativni in svobodni ter sami odgovorni za svoje samouresničevanje. Njihova miselnost je podjetniško usmerjena. So vključeni v družbo, mentorji drugim in aktivno soustvarjajo prihodnost. So pozitivno naravnani aktivni državljeni.
- **Boljše izobraževanje:** gre za izboljšan izobraževalni sistem in ljudi, ki so bolj izobraženi in odgovorni ter so aktivni državljeni. Imajo odgovoren odnos do okolja, so zadovoljni s svojim življenjem in imajo višji življenjski standard. So pismeni na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije in medijev, se aktivno učijo ter raziskujejo na vseh ravneh izobraževanja. Visoka kakovost izobraževalnega sistema preprečuje beg možganov, naše univerze so postale vzor drugim.
- **Od rasti do blaginje:** v letu 2050 znamo upravljati s svojim časom; sami odločamo, kako se želimo vključiti na trg dela, ki je zelo prožen, in pod kakšnimi pogoji želimo biti zaposleni. Imamo priložnost, da opravljamo zanimiva dela in živimo v dobro urejenem okolju. Naša zaposlitev je varna, pri čemer imamo koristi od uspešnega izobraževalnega sistema. Ob predpostavki gospodarske rasti imamo dobro delujoč javni sektor in odlično infrastrukturo (informacijska tehnologija, ceste itd.) ter dostop do visokokakovostnih storitev v zdravstvu in kulturi. Naravne vire odgovorno izkoriščamo, spodbujamo ekološki turizem in prehransko samooskrbo. Smo država, ki ima kljub svoji majhnosti na razpolago dovolj časa za učinkovite ukrepe.

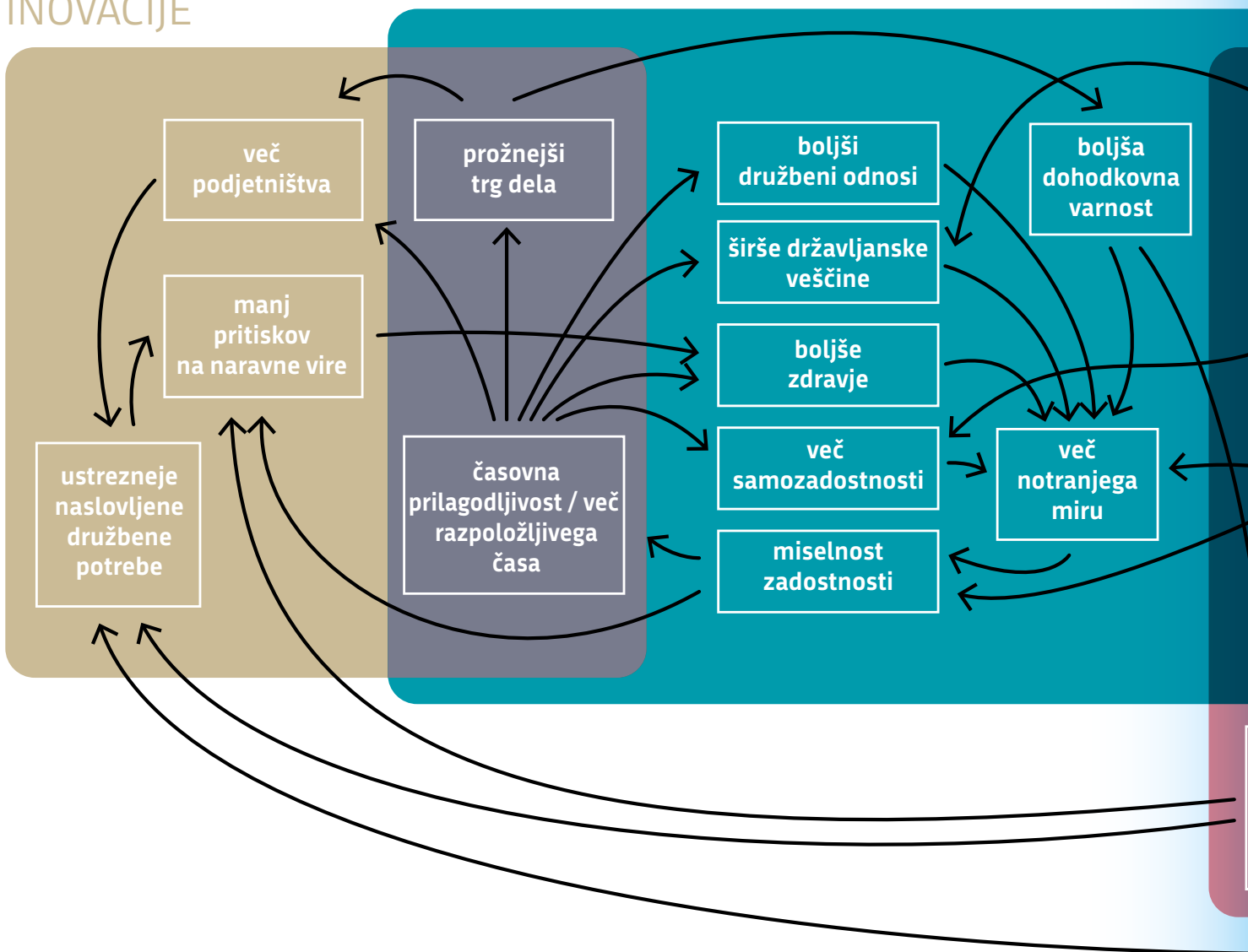
- **Trajnostni razvoj:** Slovenija je država blaginje in visokega življenjskega standarda. Je družba znanja in inovacij, ki upošteva okoljske omejitve in odgovornost državljanov. Zmanjšuje okoljski odtis in rabo naravnih virov ter pri tem izboljšuje kakovost javnih storitev, ki so dostopne vsem. Vsi državljani uživamo človekove pravice. Podporo uživa civilna družba, podpiramo solidarnost med posamezniki, različnimi generacijami in deležniki. Trajnostni razvoj je zapisan v slovenski ustavi.
- **Aktivna družba:** boljše sodelovanje kljub drugim dejavnikom ustvarja pozitivne zunanje učinke. Ključno vlogo ima izobraževanje – ne samo v svojem ožjem pomenu. Ljudje so se navadili, da sodelujejo v družbenih procesih. Sodelovanje je široko, presega že vzpostavljene mehanizme sodelovanja in ne poteka le na ravni države, temveč tudi na ravni lokalnih skupnosti. Upravljanje prostora, okoljske in javne institucije se decentralizirajo ter so bolj vključujoče in transparentne. Učenje za življenje je ključni dejavnik pri uresničevanju te vizije.
- **Moralna odgovornost:** živimo v družbi, v kateri si lahko vsakdo svobodno izbere svoje poslanstvo. Moralno odgovornost nosi vsak posameznik, zato smo kot družba stabilnejši. Okrepili smo merila za ocenjevanje moralnih vrednot in te tudi uresničujemo v vsakdanjem življenju. Le etična družba lahko preseka predsodke ter vzpostavi visoko raven pravičnosti in solidarnosti.
- **Raj za davkoplačevalce:** leta 2050 vsi plačujemo socialne prispevke in davke, kar prinaša tri koristi. Medgeneracijski pritisk se je zmanjšal in znova se je vzpostavila medgeneracijska vez. Zaupamo v javni sektor. Druga korist je izkoreninjenje prekernege dela in zagotovitev socialne varnosti za vse. Prehod med zaposlitvami je mogoč brez izgube socialne varnosti, zmanjšala pa se je tudi čakalna doba za dostop do nje. Tretja korist je podpora za samozaposlene, ki plačujejo prispevke glede na svoje prihodke. Večja pravičnost pomeni, da je socialna varnost izenačena za različne vrste zaposlitev in imajo do nje vsi enak dostop.

Ti pogledi udeležencev so omogočili obogatitev novega systemskega modela z dvema novima zankama, in sicer zanko **blaginje** ter zanko **družbenih inovacij**.

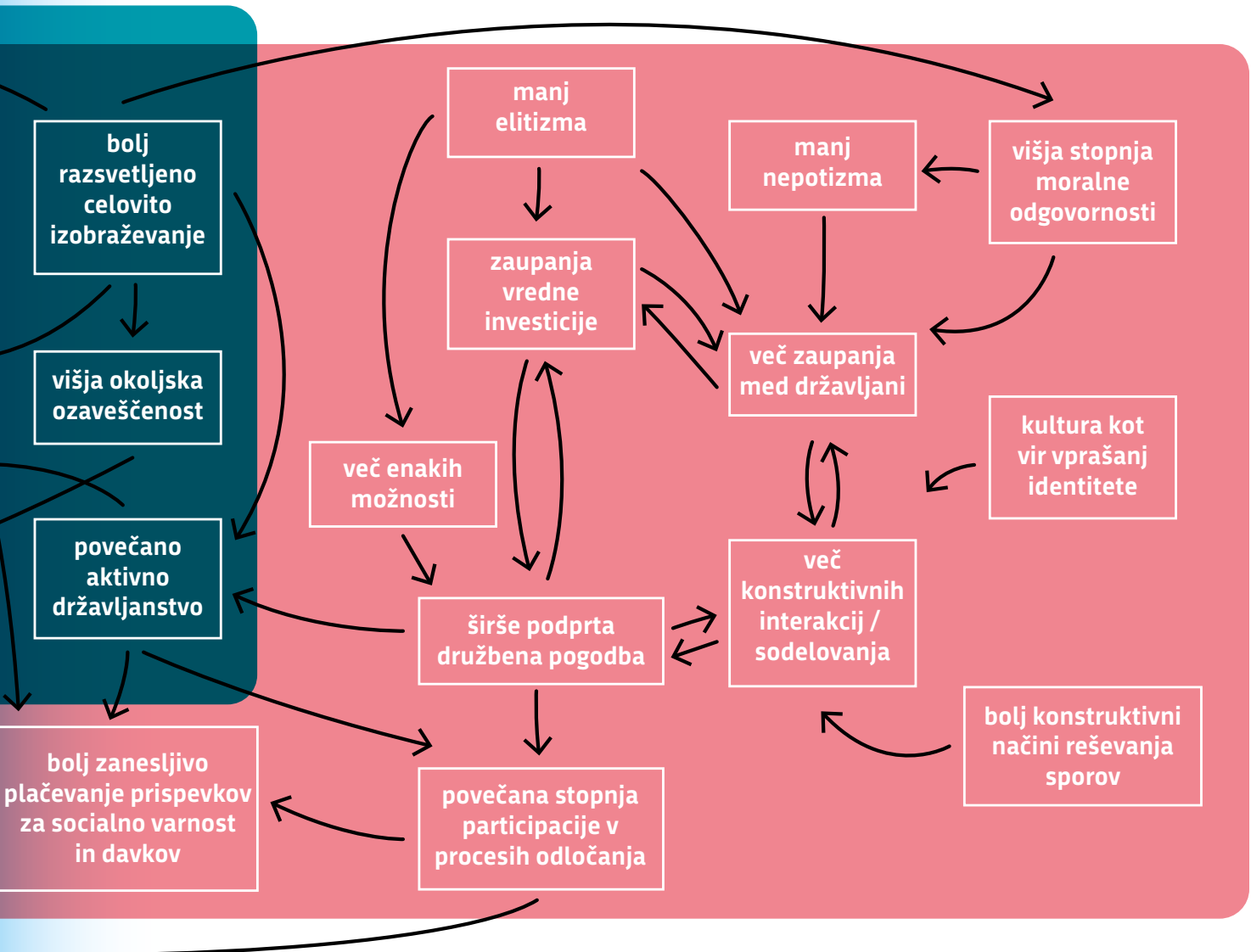
Družba aktivnega državljanstva

DRUŽBENE
INOVACIJE

BLAGINJA

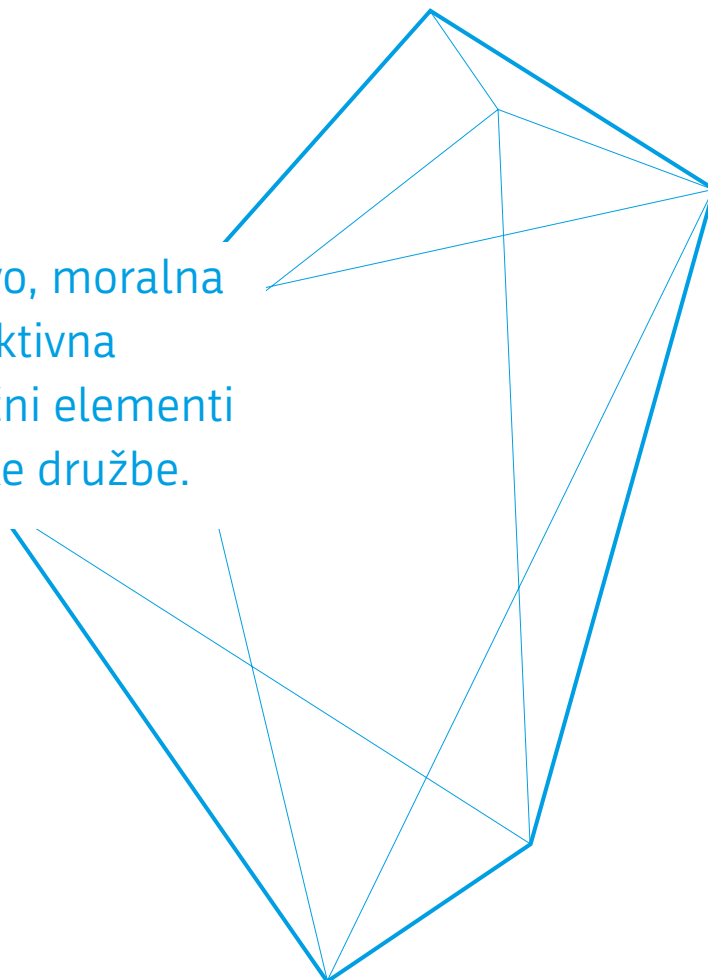
ZAUPANJE

Preverjanje slik prihodnosti v scenarijih globalnih trendov razvoja

Z uporabo različnih moderacijskih metod so udeleženci zadnji dan delavnice oblikovali prve elemente Vizije Slovenije in jih preverjali skozi scenarije globalnih trendov razvoja, da bi preverili ali prvi osnutek vizije lahko odgovori tudi na različne možne razvoje dogodkov v prihodnosti, ki jih predvidevajo scenariji, megatrendi in motnje. Glavno sporočilo tega preverjanja je bilo, da so **aktivno državljanstvo**, **moralna odgovornost** in **kolektivna iznajdljivost** ključni elementi odpornosti slovenske družbe. Odpornost pa pomeni, da je država dobro pripravljena na morebitne regionalne in globalne pretrese ter na izkoriščanje novih priložnosti ne glede na to, v kakšni obliki se bodo pojavile.

Aktivno državljanstvo, moralna odgovornost in kolektivna iznajdljivost so ključni elementi odpornosti slovenske družbe.

III. Sodelovanje znotraj vlade

1. Delovni posvet Vlade Republike Slovenije o vsebini in procesu priprave Strategije razvoja Slovenije

Brdo pri Kranju, 10. januar 2016

Proces smo nadaljevali s sodelovanjem z državnimi organi in organizirali delovni posvet vlade o vsebini in procesu priprave Strategije razvoja Slovenije.

Posveta so se udeležili predsednik vlade dr. Miro Cerar, ministri in ministrice Julijana Bizjak Mlakar (Ministrstvo za kulturo), Karl Erjavec (Ministrstvo za zunanje zadeve), dr. Peter Gašperšič (Ministrstvo za infrastrukturo), mag. Vesna Györköös Žnidar (Ministrstvo za notranje zadeve), Andreja Katič (Ministrstvo za obrambo), mag. Gorazd Klemenčič (Ministrstvo za pravosodje), Milojka Kolar Celarc (Ministrstvo za zdravje), Irena Majcen (Ministrstvo za okolje in prostor), dr. Maja Makovec Brenčič (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport), dr. Dušan Mramor (Ministrstvo za finance), Alenka Smerkolj (Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko), mag. Dejan Židan (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano), Gorazd Žmavc (Urad vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu), državni sekretarji Janko Burgar (Ministrstvo za javno upravo), Margareta Guček Zakošek (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo), Peter Pogačar (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti) ter Franc-Matjaž Zupančič (Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko).

Uvodni predstavitvi je sledila razprava, v kateri so se člani vlade odzvali na osnutek Vizije Slovenije ter podali predloge, kako bi vizijo lahko izpopolnili.

Največ predlogov za nadgradnjo vizije se je nanašalo na kakovost življenja in identiteto Slovenije. Tako naj bi vizija dala večji poudarek zdravju in vrednotam, na katerih bodo prebivalke in preivalci gradili ter soustvarjali skupno prihodnost. Vlada naj bi se tudi morala odločiti o naravi vizije – ali naj bo to tehnokratska ali vrednotna vizija.

2. Delavnica za visoke državne uradnike

Ljubljana, 11. januar 2016

Delavnica je bila prva v nizu aktivnosti operativnega vključevanja ministrstev v pripravo strategije razvoja Slovenije. Na delavnico, ki se je skupno udeležilo 53 predstavnikov ministrstev, so bili povabljeni vsi direktorji direktoratskih na ministrstvih, koordinatorji za pripravo strategije razvoja Slovenije in člani Horizontalne skupine.

Delavnica je bila razdeljena v tri tematske sklope: najprej so udeleženci razpravljali o prvih elementih vizije Slovenije, nato o povezavah med obstoječimi strategijami in novimi prednostnimi področji ter v sklepnem delu o nadaljnjih korakih.

a) Razprava o osnutku vizije

Najprej so udeleženci razpravljali o tem, kaj v osnutku vizije jih navdušuje, katere skupne vrednote jo podpirajo, kakšne spremembe zahteva in kateri so morebitni manjkajoči elementi.

Izpostavili so, da jih navdušuje pristop k pripravi vizije, saj omogoča, da razprava poteka izven ustaljenih okvirov in da v procesu sodeluje širok spekter udeležencev. Kot skupne vrednote so navajali enake možnosti, meritokracijo, mir, družbo, ki vsakemu posamezniku omogoča poln razvoj, varnost in človekove pravice, odprtost komunikacije v družbi ter delavnost.

Povedali so, da je treba odgovoriti na najbolj težavna družbena vprašanja, kot je staranje prebivalstva, ter razrešiti napetosti, ki se pojavljajo na preseku varstva okolja, spodbujanja podjetništva, kmetijstva in infrastrukture. Vizija, in zlasti poznejša strategija, naj bi opredelila tudi, kakšni bosta vloga ter prihodnja usmeritev posameznih podsistemov izobraževanja, socialne varnosti in zdravja. Med manjkajočimi elementi so udeleženci delavnice navajali, da mora vizija zaobjeti tako družbeno raven kot raven posameznika ter da je varnost treba razumeti v širšem smislu.

b) Razprava o povezavah med obstoječimi strategijami in novimi prednostnimi področji

V drugem delu razprave so se udeleženci pogovarjali o tem, kako naj se vizija izrazi skozi že obstoječe strategije, kaj je v osnutku vizije novega in kaj drugačnega od obstoječih strategij, kakšen je razkorak ter kaj je potrebno za uspešno izvedbo. Predlagali so, naj se jasno opredeli vloga krovne strategije razvoja Slovenije, ki daje skupne cilje posameznim resorjem, usmerja posamezne politike ter zagotavlja skladnost politik in horizontalno usklajeno sodelovanje podsistemov. Pri pripravi strategije razvoja Slovenije je prav tako treba upoštevati glavne obstoječe strategije.

Glede opredelitve strateških prednostnih tem so udeleženci dejali, da je potrebna razprava o novi vlogi države, upravljanju z naravnimi viri, strategiji prehoda v nizkoogljično družbo, ustvarjanju okolja za zagonska podjetja, povezovanju mest in podeželja ter spopadanju z demografskimi spremembami, tudi v povezavi s prilagajanjem delovnih mest in migracijami.

c) Nadaljnji koraki

V sklepnem delu so si udeleženci delavnice prostovoljno izbrali teme, ki so jih ocenili kot prednostne in pri razvoju katerih si želijo sodelovati v nadaljevanju. V skupinah so razvili naslednja področja: horizontalni pristop pri oblikovanju strategije, horizontalna prostorska strategija in podnebna strategija, medsebojna povezanost politik, nova vloga države, manj birokracije, geostrateški položaj Slovenije ter relevantnost politik in zakonodaje z vidika uporabnikov.

3. Ministri o viziji

V obdobju od februarja do aprila 2016 se je ministrica za razvoj in evropsko kohezijsko politiko **Alenka Smerkolj** sestala z vsakim od ministric in ministrov ter skupaj z njihovimi sodelavci razpravljala o procesu ter vsebini priprave vizije in dolgoročne strategije razvoja Slovenije. Ministrice in ministri so podali svoja videnja in predloge o viziji Slovenije.

Ministrica Julijana Bizjak Mlakar je menila, da je na njenem delovnem področju glavni element identiteta v smislu skupnosti, ki se zaveda pomena svoje kulture in jezika ter hkrati spoštuje druge (manjšinske) kulture. V viziji bi bilo treba bolj poudariti pomen strpnosti.

Minister Karl Erjavec je povedal, da se mednarodna skupnost sooča s številnimi izzivi in grožnjami (podnebne spremembe, migracije, terorizem), zato je zelo pomembno, da izhajamo iz nacionalnih ciljev, a se hkrati zavedamo groženj širšega konteksta.

Minister dr. Peter Gašperšič je izpostavil pomen infrastrukture in geostrateškega položaja Slovenije, ki je pomemben predvsem z vidika gospodarskega razvoja.

Ministrica mag. Vesna Györkös Žnidar je poudarila, da je blaginja tesno povezana z varnostjo, zato mora biti slednja v povezavi z zaupanjem ustrezno vključena v vizijo.

Ministrica Andreja Katič je poudarila, da je varnost prednost Slovenije, ki jo moramo ohranjati tudi v prihodnje.

Minister mag. Gorazd Klemenčič je opozoril, da potrebujemo delujoč sistem, ki temelji na zagotavljanju človekovih pravic ter visoki politični in pravni kulturi, kar je vsebinsko zajeto v okviru teme zaupanja. Kot temeljno vrednoto je izpostavil človekovo dostojanstvo.

Ministrica Milojka Kolar Celarc je izpostavila, da Slovenija nujno potrebuje vizijo in izrazila zadovoljstvo, da sta kakovost življenja in zdravje vključena v njeno vsebino.

Ministrica dr. Anja Kopač Mrak je opozorila, da potrebujemo vizijo celotne družbe in izpostavila, da se mora vizija lotiti staranja prebivalstva kot ključnega problema naše družbe v prihodnosti.

Minister Boris Koprivnikar je predlagal, naj vizija poudari sodelovanje kot temelj zaupanja in aktivnega državljanstva.

Ministrica Irena Majcen je izrazila zadovoljstvo, da je vidik varstva okolja in narave vključen v vizijo, saj to potrjuje zavedanje, da ima dobro stanje okolja visoko vrednost in prispeva h kakovosti življenja.

Ministrica dr. Maja Makovec Brenčič je menila, da je dobra izhodišča na področju izobraževanja treba nadgraditi s prožnostjo ter izboljšati povezovanje izobraževanja z gospodarstvom in trgom dela. Vizija je dolgoročen dokument, zato mora proces njenega oblikovanja sistematično vključevati mlade.

Minister dr. Dušan Mramor je poudaril, da mora biti vizija široka in povezati različna področja tako, da ne bi prišlo do notranjih protislovij. Izpostaviti bi bilo treba vizijo gospodarske razvitosti.

Minister Zdravko Počivalšek je predlagal, da se delo izpostavi kot vrednota v okviru kakovosti življenja, in izpostavil produktivnost, s katero se mora ukvarjati razvojna strategija.

Minister mag. Dejan Židan je izpostavil, da je pomembno, kje želimo v prihodnosti biti kot država in kje kot narod. Pomemben je razvoj podeželja kot prostora v smislu zagotavljanja kakovosti življenja in s tem povezane poseljenosti podeželja.

Minister Gorazd Žmavc je poudaril pomen Slovencev po svetu, saj je njihova mreža zelo razpredena in je za razvoj države pomembna z vidika znanj na področju gospodarstva, znanosti in kulture. Ključno področje je identiteta, saj je to osnovna vez med Slovenci po vsem svetu.

IV. Vključevanje državljanov

Med 21. marcem in 6. aprilom 2016 je bilo organiziranih pet interaktivnih dogodkov po Sloveniji. Njihov osrednji namen je bil preverjanje elementov vizije s kar najširšim krogom Slovencev: tako z organizacijami in podjetji kot s posamezniki. Skozi odprt pogovor smo ugotavljali, kaj manjka vsebini osnutka vizije, ter jo skladno s predlogi deležnikov tam, kjer je bilo treba, tudi nadgrajevali.

Delavnice so potekale v Radencih, Postojni, Velenju, na Otočcu in na Bledu. Vse so se odvijale po enotnem konceptu. Uvodoma smo udeležencem predstavili proces priprave Strategije razvoja Slovenije in osnutek vizije, ki je nastal na podlagi dosedanjega dela. V nadaljevanju so udeleženci s pomočjo moderatorjev izmenjali navdihujoče zgodbe, ki že danes utirajo pot proti zeleni prihodnosti, nato pa ustvarili skupno podobo Slovenije v letu 2050 ter identificirali glavne vzvode in korake, kako uresničiti vizijo.

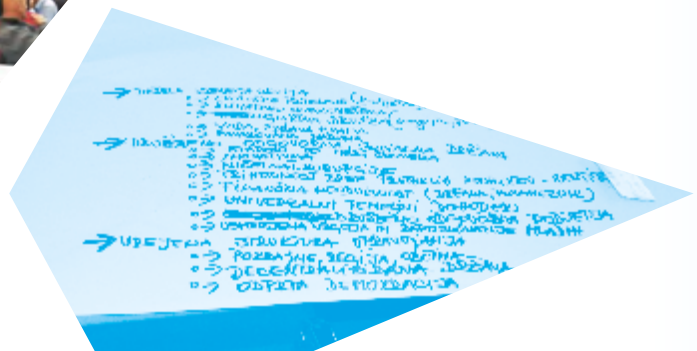
Delavnic so se udeležili zelo raznoliki posamezniki, pogrešali pa smo številčnejšo udeležbo dveh skupin ključnih deležnikov, in sicer predstavnike mlajše generacije ter organizacij, kot so gospodarska združenja, socialni partnerji, posamezna društva in druge nevladne organizacije. Zato smo maja 2016 izvedli še dve delavnici v Ljubljani. Na prvo smo povabili mlade, na drugo pa člane Ekonomsko-socialnega sveta, Sveta za invalide, Sveta za mladino, Mladinskega sveta ter Sveta za spodbujanje razvoja prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij. Ti dve delavnici sta bili organizirani s pomočjo globalnih scenarijev razvoja (str. 38–39). V prvem delu so udeleženci v okviru scenarijev iskali prednosti in slabosti Slovenije. V drugem delu so identificirali ideje, ki podpirajo razcvet Slovenije v vseh treh scenarijih.

Izsledki delavnic, ki se jih je udeležilo 363 oseb, so postali pomemben element pri oblikovanju končne vizije.

V nadaljevanju so podrobneje opisane ključne prvine vizije in vzvodi za njeno doseganje, opredeljeni na prvih petih delavnicah, nato pa še ideje za razcvet Slovenije v okviru treh globalnih scenarijev, ki so rezultat zadnjih dveh delavnic.

Ključne prvine vizije:

- Temeljno merilo razvoja je **kakovost življenja**, ki se zrcali v srečnih in zadovoljnih prebivalcih ter visoki socialni, zdravstveni in finančni varnosti vseh generacij. Opolnomočeni in ozaveščeni prebivalci, ki imajo možnost doseči zdravo ravnotežje med delom in prostim časom konstruktivno prispevajo k skupnemu dobru.
- Slovenija je prepoznana kot **zelena oaza/park Evrope**, ki skrbi za uravnotežen trajnostni razvoj s poudarkom na prehranski, energetske in snovni samooskrbi ter močnem lokalnem gospodarstvu, katerega dodana vrednost izhaja iz razvijanja lokalnih naravnih in človeških virov. Skrb za ohranjanje naravnih virov in njihova javna dostopnost prebivalcem omogočata življenje v zdravem okolju. Slovenija kot vzor proaktivno sodeluje pri razvoju novega **gospodarskega modela** na globalni ravni.
- Inovativno okolje in miselnost ustvarjata privlačne delovne priložnosti za visoko izobražene kadre ter razvoj tehnoloških in socialnih inovacij. Slovenija je globalno uspešna v nišnih dejavnostih z visoko dodano vrednostjo. S svojimi novimi **socialnimi modeli** je vzor družbenega sodelovanja, sožitja in miru. Podjetniška miselnost in samoiniciativnost se kažeta v kakovostnih prispevkih posameznikov k družbi, pa tudi v državljskem soodločanju.
- **Izobraževalni sistem** pripravlja mlade **na življenje** s poudarkom na temeljnih vrednotah sodelovanja, odgovornosti, spoštovanja in notranjega miru. Inovativne in ustvarjalne izobraževalne metode podpirajo razvoj človeških potencialov in humanih vrednot. Temelj vključujoče, dialoške, sodelovalne in soustvarjalne družbe je skrb za drugega in zlasti za ranljive skupine.
- Politične, gospodarske in družbene strukture delujejo v skladu z **vrednotami** miru, srčnosti, poštenosti in pravičnosti. Zato je Slovenija varna država, v kateri ljudje **zaupajo** drug drugemu, politiki pa so zgled odgovornega vodenja na mednarodni ravni. Bogata kulturna dediščina prispeva k razvoju samozavestnih posameznikov, ki spoštujejo različnost. Umetnost in kultura sta enakovredna ostalim gospodarskim panogam.

075
ZAKON O NE
GOSTPESKOV
BIROKRACIJA
PREUKITA 11
HODIŠTAVIŠ
ZIVJEVIŠ - SVEZ OPIH
0%
EKSTRAVA BOVA
POSTENO SODSTVO AD NA POCIT
DOLJENHO ZIVJEVIŠ
MILKO SPOŠTANŠIA (OVVEDEN
OSKEDA. BUTIČNE TRIGUNE
VODA ZA USE BEEZ DRUŠI OHO
EKU TURISTEŠI MI EKO ZIVJEVIŠE
DRUŠBA BEEZ OMREŽJI

CLOVEKU DOSTOJEJU
DOHODEK ZA DELO,
KI GA NE VESELYAM
IZVAJA!

ZRAK
PITNA VODA
ZDRAVA HRANA
SEMENA

ROŠTENOST
DELUVNOST
ODGOVORNOST

Ključni vzvodi za doseganje vizije:

Za doseganje uravnoveženega razvoja je potreben razvoj gospodarskih modelov, ki postavljajo človeka pred dobiček, spoštujejo človekovo dostojanstvo ter prednosti in potencialne regij. Pri tem je treba:

- povezovati ljudi in ideje;
- zagotoviti ustrezno socialno varnost, ki je podlaga za varno in ustvarjalno življenje;
- načela trajnosti in družbene odgovornosti uvesti v bilance uspeha;
- ohraniti naravno okolje, ki je osnova za trajnostno, nizkoogljično in krožno gospodarstvo;
- visoko dodano vrednost graditi na glavnih lokalnih prednostih: vodi, lesu, turizmu, zdravju, zeleni energiji, zeleni prometni infrastrukturi;
- spodbujati uporabo in predelavo odpadkov v nove surovine;
- z ekološkim kmetijstvom in revitalizacijo zaraščenih območij povečati prehransko samooskrbo, ki pozitivno vpliva na celostno zdravje ljudi;
- razviti zadružništvo in socialna podjetja.

Celostni izobraževalni sistem za razvoj osebnih in skupnostnih potencialov mora biti zasnovan tako, da podpira Vizijo Slovenije. Zato mora:

- podpirati posameznikovo samozavedanje, pozitivno samopodobo in samozavest, povezovanje in sodelovanje, komunikacijske sposobnosti za demokratično delovanje in spoštovanje različnosti, odgovornost, pozitivno kritičnost in proaktivnost;
- posameznike pripraviti na samostojno in ustvarjalno življenje;
- biti njegov cilj prepoznavanje in spodbujanje potencialov posameznikov ter podpiranje ustvarjalnosti in inovativnosti;
- omogočati uravnovežen razvoj posameznikov;
- povezovati teorijo in prakso ter tako spodbujati tehnološke in družbene inovacije;
- spodbujati razvoj podjetniške miselnosti in podjetništva;
- spodbujati razvoj voditeljskih sposobnosti (mentorstvo, izmenjava znanja in izkušenj, sklad za zagonska podjetja);
- staršem nuditi podporo pri vzgajanju srečnih in proaktivnih prebivalcev;
- širiti pozitivne zgodbe, ukoreninjene v identiteti naroda/prostora, in v to vključiti tudi različne medije.

Država mora biti vzor odgovornega in transparentnega ravnanja za skupno dobro, kar je tesno povezano z zaupanjem. Za učinkovit, vitek in državljanom prijazen javni sektor potrebujemo:

- ciljno vodenje javnega sektorja, transparentno spremljanje uspešnosti, odgovornost in sodelovanje;
- vzdržen zdravstveni in pokojninski sistem;
- psihološko in duhovno oskrbo vključiti v vsem dostopen zdravstveni sistem;
- zmanjšati birokracijo javnega sektorja;
- povezovati državne podatkovne baze in graditi na uporabniški izkušnji;
- optimizirati število regij in občin;
- županske mandate in druge funkcije vezati na uspešnost;
- interdisciplinarno reševati družbene izzive;
- vključevati opolnomočene, angažirane in odgovorne prebivalce;
- prenesti del storitev od države k nevladnemu sektorju;
- podarjati pravičnost in javno dobro.

Ideje za razcvet Slovenije v okviru treh globalnih scenarijev:

Realizacija vizije Slovenije do leta 2050 ne bo mogoča brez **socialnega vključevanja**. Treba je zagotoviti socialno pravičnost, krepiti solidarnost in spodbujati aktivno državljanstvo. Krepitev socialnega gospodarstva bo spodbudila razvoj družbenih socialnih inovacij in večjo vključenost različnih ranljivih skupin. Za višjo kakovost življenja je treba zagotoviti tudi učinkovito in dostopno zdravstvo.

Politika in mediji imajo pomembno vlogo pri krepitvi **zaupanja**, oblikovanju narodne zavesti in razčiščenju preteklosti, zato je nujen njihov bolj pozitiven pristop. Mlade je treba spodbuditi k političnemu udejstvovanju in okrepiti odgovornost državnega zbora. Potrebna je tudi preglednost javnih financ in jasna poraba po področjih (na primer gospodarstvo, šolstvo, zdravstvo idr.).

Na vseh področjih je treba krepiti **povezovanje in sodelovanje**, na primer:

- povezovanje med generacijami (mladinski centri, univerze za tretje življenjsko obdobje);
- socialno podjetništvo (manjša podjetja povezovati v skupne projekte, delitev dobička, lokalno okolje);
- povezovanje podjetij, manjša z večjimi, ustvarjanje krajših verig vrednosti;
- imamo veliko kmetij in malih kmetov, zato jih je treba spodbujati in jim pomagati pri prodaji; velike kmetije so bolj uspešne – treba bi bilo povezovati manjše kmetije.

Gospodarski razvoj za višjo kakovost življenja naj temelji na naravnih danostih in spodbujanju lokalnega gospodarstva. Zato je treba:

- spodbujati samooskrbo, kjer je to možno (les, poljščine, živinoreja, vino, agroturizem), ter kmetom omogočiti prodajo po pravičnih in primernih cenah;
- iskati nove vire energije – elektrarne na veter, hidroelektrarne;
- varovati okolje in zdravje ob trajnostnem izkoriščanju virov;
- s prehodom v digitalno družbo izboljšati kakovost življenja posameznika;
- izkoristiti možnosti tranzita, ki izhajajo iz geografske lege, in temu primerno razviti ustrezno prometno infrastrukturo;
- spodbujati mlada inovativna podjetja in prenehati vlagati v propadajoča podjetja;
- spodbujati mlade k ukvarjanju s podjetništvom;
- razviti participativno/demokratično vodenje podjetij;
- izkoristiti znanje za razvoj predelovalnih dejavnosti.

Slovenija naj bo **privlačna za življenje**, kar bo spodbudilo ljudi in s tem tudi različne institucije, da pridejo k nam.

Za **enakomernejši regionalni razvoj** je nujno povezovanje med lokalno in državno ravno ter iskanje sinergij regij in mest na različnih področjih. Ob tem je treba med velikimi in manjšimi občinami ter središčem in obrobjem tudi bolj sorazmerno razporediti javna sredstva.

Mladim je treba pomagati pri vstopu na **trg dela**, in sicer z:

- obveznim mentorstvom (vsaj v javnem sektorju);
- več prakse za študente in dijake;
- prilagajanjem izobraževalnega sistema dejanskim potrebam, pri čemer je treba paziti na to, da imajo ljudje možnost izbrati tisto področje, ki jih veseli, saj so potem bolj motivirani za delo;
- spodbujanjem neformalnega izobraževanja (na primer prostovoljstvo, šport, igranje instrumentov, javno dobro, društva).

Do napredka nas lahko pripelje družba znanja, zato je pomemben enak dostop do izobraževalnega sistema. Izobraževalni sistem, ki povezuje formalno in neformalno izobraževanje, naj bo usmerjen v razvoj posameznika. Omogoča naj razvoj njegovih znanj in veščin ter njihov prenos v uspešno gospodarstvo in družbo. Vlaganje v znanje vodi v usposobljenost za tehnološki razvoj. Spodbujanje iniciativnosti in ustvarjalnosti je treba začeti v sklopu izobraževanja ter nadaljevati na drugih področjih.

V. Sodelovanje na dogodkih drugih organizacij

Vsebino vizije smo preverjali tudi na dveh dogodkih drugih organizacij. Najprej 21. aprila 2016 s skupino obetavnih, podjetnih in aktivnih mladih sogovornikov v okviru Ameriške gospodarske zbornice (AmCham) in njihove iniciative Snežna kepa ter nato 11. maja 2016 z udeleženci največje zagonske, podjetniške in inovacijske konference v alpsko-jadranski regiji – Podim.

Sogovornikom smo predstavili osnutek vizije in jih prosili, naj s pomočjo obstoječih scenarijev globalnih trendov razvoja poiščejo prednosti in slabosti, ki jih prepoznajo v Sloveniji, ter opredelijo ideje za uresničitev vizije.

Med prednostmi so sodelujoči izpostavili izobraževanje, ki je učinkovito, prebivalci pa so dovolj ozaveščeni, visoko izobraženi in informacijsko pismeni. Poudarili so tudi inovativnost, saj ima Slovenija visok delež inovativnih in visokotehnoloških podjetij ter dobro razvito zagonsko okolje. Majhnost Slovenije so izpostavili kot prednost v smislu prilagodljivosti in hitrega uveljavljanja sprememb. Razvita informacijska infrastruktura in digitalizacija nam omogočata večji izvoz ter zvišujeta dodano vrednost. Odlikujejo nas tudi regionalna povezanost, strateška geografska lega in naravne danosti. Med prednosti so uvrstili še kakovost življenja in izkušnje s tranzicijo.

Kot slabost so izpostavili zlasti staranje prebivalstva, neprilagodljivost delovne sile, nagnjenost k povprečnosti in pomanjkanje etike soodvisnosti. Med slabostmi so navedli tudi pomanjkanje osredotočenosti politike, nizko raven politične kulture in slabo delujoče poslovno okolje. Slovenci pogosto ne prevzemamo odgovornosti ali vloge vodilnega, ker raje sledimo drugim. Med prebivalci na splošno manjka povezanosti, složnosti ter težnje k skupnemu dobru in skupnemu cilju. Sogovorniki so kot pomanjkljivost označili tudi majhnost naših mest in beg možganov.

Med idejami za uresničitev vizije so sogovorniki poudarili potrebo po novem razvojnem modelu, upoštevanju vrednot, dvigu kakovosti življenja ljudi in oblikovanju takšnih poslovnih modelov, ki jih bo možno prenesti tudi na druge države kot primere dobrih praks. Nujna je usmeritev v nišno gospodarstvo, kot so zagonska podjetja, ekološka pridelava hrane in ekološki turizem, kar zagotavlja tudi višjo dodano vrednost. Politiko je treba poenotiti in okrepiti zavedanje odgovornosti. Izobraževalni sistem mora spodbujati ustvarjalnost – kot primera dobre prakse so izpostavili montessori in waldorfsko pedagoško metodo. Na področju terciarnega izobraževanja je treba spodbujati izvajanje prakse in krepiti mreže mladih izobraženih posameznikov. Več pozornosti je treba nameniti optimizaciji birokracije, tudi s pomočjo digitalizacije in zlasti tako, da bodo storitve in upravni postopki uporabnikom prijazni. Prav tako je treba optimizirati davčni sistem in v javno upravo vpeljati podjetniški vidik.

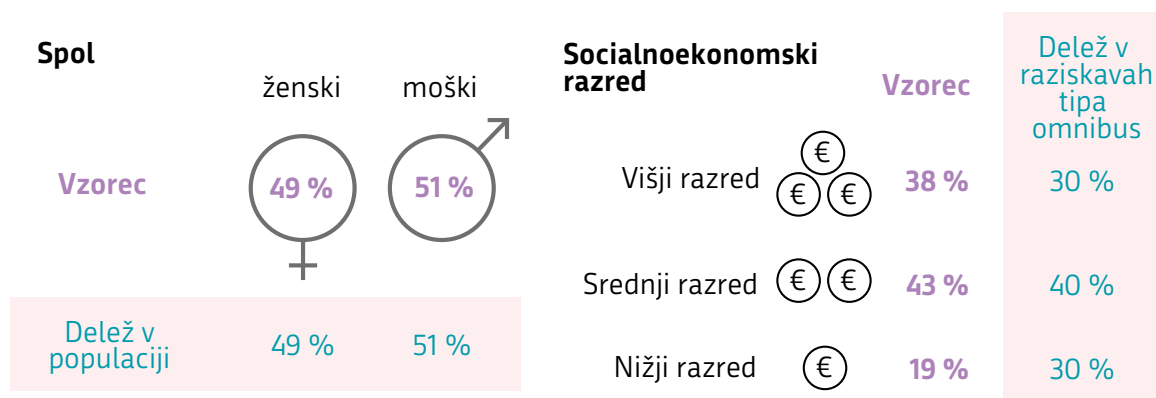

VI. Javnomnenjska raziskava o kakovosti življenja

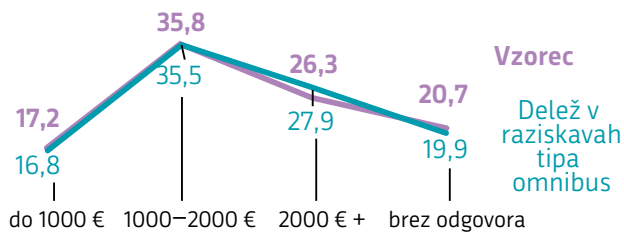
Za zanesljivejše oblikovanje vizije Slovenije ter določanje strateških prednostnih področij in ciljev do leta 2030 je maja 2016 agencija GfK Slovenija izvedla javnomnenjsko raziskavo o kakovosti življenja v Sloveniji. Anketiranje je potekalo prek spleta in telefonsko na naključno izbranih gospodinjstvih. Vzorec je bil reprezentativen glede na spol, starost in regijo.

Javnomnenjska raziskava je zajela 1010 vprašanih, od tega je bilo 55 % žensk in 46 % moških. Med anketiranci je bilo 23 % starih od 15 do 29 let, 43 % od 30 do 49 let in 34 % od 50 do 65 let. Po socialnoekonomskih skupinah je bilo 38 % vprašanih iz višjega razreda, 43 % iz srednjega razreda in 19 % iz nižjega razreda. Glede na mesečne prihodke je imelo 17,2 % vprašanih do 1000 evrov prihodka v gospodinjstvu, 35,8 % od 1000 do 2000 evrov, 26,3 % nad 2000 evrov, 20,7 % vprašanih pa na vprašanje o prihodkih ni odgovorilo.

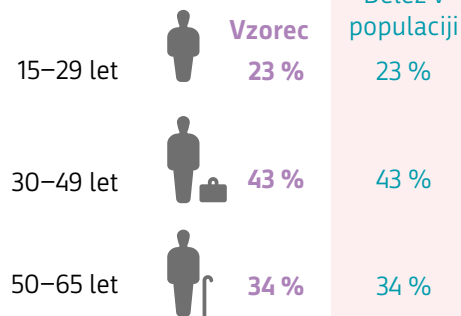
Demografski pregled vzorca

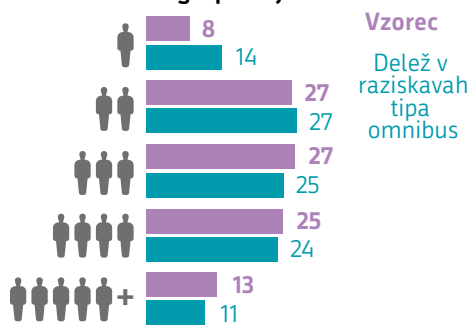
Mesečni prihodki gospodinjstva

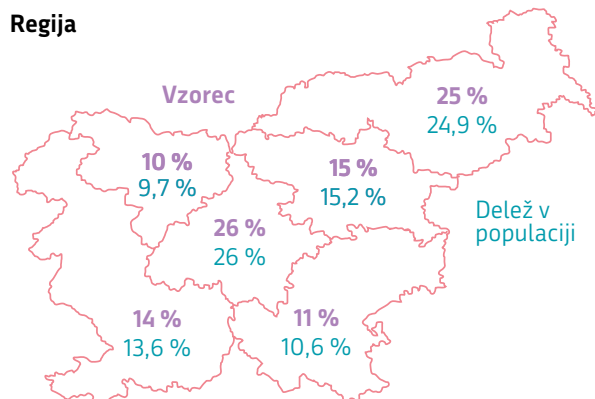
Starost

Velikost gospodinjstev

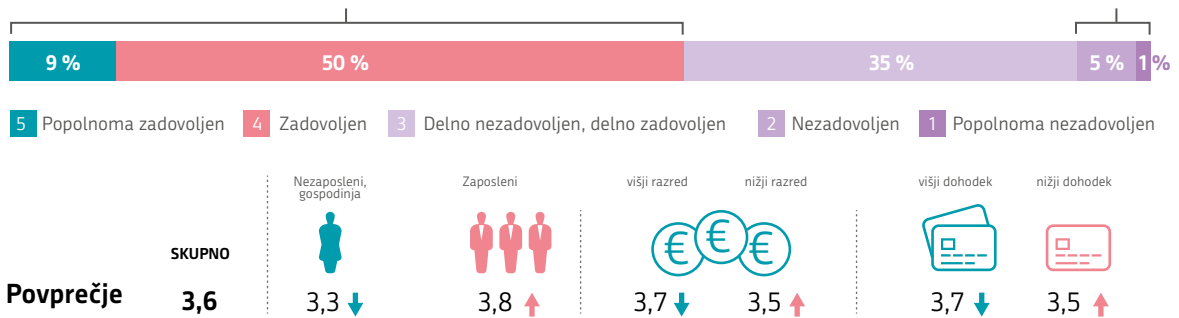
Regija

Vprašanja ankete so se nanašala na zadovoljstvo z življenjem na splošno, na pomembnost življenjskih področij, na želeno podobo Slovenije leta 2050 in na pripravljenost osebnega udejstvovanja za doseganje ciljev vizije.

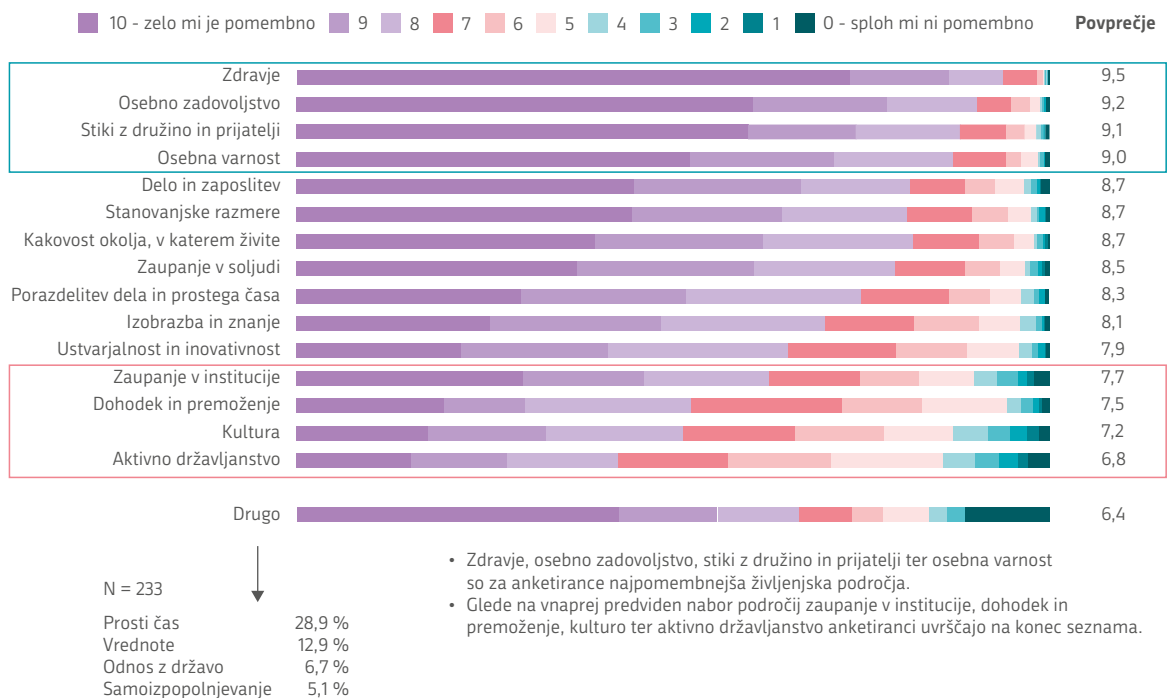
Več ko polovica vprašanih je na splošno popolnoma zadovoljnih ali zadovoljnih z življenjem

Manjši delež anketirancev je na splošno nezadovoljnih z življenjem

Manj zadovoljni so nezaposleni, gospodinjice, vprašani z nižjimi dohodki ter pripadniki nižjega sloja. Petnajst naštetih življenjskih področij so vprašani po pomembnosti razvrstili tako: na prvem mestu je bilo zdravje, nato so sledili osebno zadovoljstvo, stiki z družino in prijatelji, osebna varnost, delo in zaposlitev, stanovanjske razmere, kakovost okolja, v katerem živijo, zaupanje v soljudi, porazdelitev dela in prostega časa, izobrazba in znanje, ustvarjalnost in inovativnost, zaupanje v institucije, dohodek in premoženje, kultura ter aktivno državljanstvo.

Pomembnost življenjskih področij

I FEEL
SLOVENIA

Polovica vprašanih si želi, da bi bila Slovenija leta 2050 država z visoko stopnjo zadovoljstva z življenjem. Tretjina jih želi kakovostno prehransko oskrbo, nizko stopnjo korupcije in visoko stopnjo transparentnosti. Visoko se uvrščajo še uporaba energije iz obnovljivih virov, svobodno odločanje o porazdelitvi dela in prostega časa ter dostop do kakovostnih javnih storitev.

Kakšno Slovenijo si želimo leta 2050?

Največji delež vprašanih se je pripravljen tudi osebno udeleževati, da bi uporabljali energijo iz obnovljivih virov in da bi se svobodno odločali o porazdelitvi prostega časa (s pravnimi in političnimi vzvodi), da bi postali država z visoko stopnjo zadovoljstva z življenjem (prek skrbi za samoizpolnjevanje in s pomočjo aktivnega političnega udejstvovanja), da bi imeli kakovostno prehransko oskrbo (z lastno pridelavo in podporo lokalnim pridelovalcem), da bi imeli dostop do kakovostnih javnih storitev (prek zakonodajnih/političnih ukrepov in aktivnosti) ter da bi bili miroljubna in globalno solidarna država (vprašani bi se zavzeli tako, da bi sami prispevali k solidarnosti in miroljubnosti, da bi se aktivno vključili v politiko, prek izobraževanja, promoviranja ter sodelovanja v društvih in organizacijah).

The background is a solid teal color. Overlaid on this are several thin, white, geometric lines that form a series of interconnected triangles and polygons, creating a sense of depth and perspective. The lines are most prominent on the left side and extend towards the right.

Elementi vizije

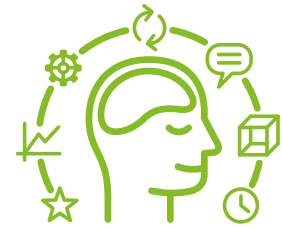
Kako razumeti vsebino vizije?

Vizija Slovenije, ki jo lahko opredelimo v okviru petih osrednjih tem (**učenje za življenje, inovativna družba, zaupanje, kakovostno življenje, identiteta**), je rezultat predhodnih analitičnih izhodišč, tridnevne zagonske delavnice z državljani in drugih interaktivnih dogodkov.

Besedilo vizije je na strani 13.

UČENJE ZA ŽIVLJENJE

Za ustvarjanje osebne, družbene in gospodarske blaginje so bistvenega pomena znanje, spretnosti, sposobnosti in lastnosti vseh posameznikov. Ustrezno izkoriščanje potencialov človeškega kapitala je ključno za razvoj družbe.

V Sloveniji je človeški potencial¹ kot eden glavnih dejavnikov konkurenčnosti in dolgoročne rasti izrabljen premalo učinkovito. V mednarodnem merilu je delež visoko izobraženega prebivalstva Slovenije sicer visok, a njegova sestava po vedah in veščinah ne ustreza povpraševanju podjetniškega sektorja. Poleg tega se Slovenija v zadnjem obdobju sooča s povečanim odseljevanjem visoko izobraženih.²

Slovenija ima tradicionalno velik delež visoko izobraženega prebivalstva. Delež odraslih s terciarno izobrazbo se povečuje in je od leta 2014 enak povprečju EU. Najhitreje se povečuje pri mlajših starostnih skupinah, v katerih je večinoma višji kot v EU. Njegova hitra rast je predvsem rezultat dolgoletne visoke vključenosti mladih v terciarno izobraževanje.² Po napovedih Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja (ECRPU) naj bi se delež terciarno izobraženih v starostni skupini 30–34 let do leta 2020 povečal na več kot polovico, do leta 2025 pa na 59 %.³

Z vidika potreb podjetniškega sektorja je izboljšanje izobrazbene strukture prebivalcev ugodno, saj naj bi bilo po napovedih ECRPU v obdobju 2015–2025 največ prostih mest na voljo prav za terciarno izobražene, njihov delež v skupnem številu novih delovnih mest pa naj bi bil pri nas višji kot v povprečju EU. Ključnega pomena za zapolnitev prostih delovnih mest, ki zahtevajo terciarno izobrazbo, bo struktura diplomantov po vedah. Ta je trenutno nezadostno usklajena s potrebami podjetniškega sektorja.³ Premalo prilagojeno povpraševanju na trgu dela je tudi srednješolsko in poklicno strokovno izobraževanje, ki se sooča predvsem s pomanjkanjem nekaterih poklicnih profilov, nezadostno usklajenostjo izobraževalnih programov s potrebami podjetij ter skromnim obsegom kadrovskega štipendiranja.²

V letu 2016 se je v Sloveniji začel izvajati nacionalni strateški projekt v zvezi z znanji in spretnostmi – Strategija razvoja in uporabe spretnosti Slovenije, katere namen je okrepiti razvoj ter uporabo znanj in spretnosti prebivalcev za izboljšanje zaposljivosti in gospodarske rasti ob hkratnem izboljšanju socialne vključenosti.

Junija 2016 je bila objavljena tudi raziskava spretnosti odraslih PIAAC⁴ v Sloveniji, ki med drugim izpostavlja, da odrasli v Sloveniji povprečno dosegajo nižje rezultate od povprečja držav članic OECD na področju besedilnih in matematičnih spretnosti ter reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih. Prav tako so med odraslimi v Sloveniji opazne znatne razlike v uspešnosti glede na starost, stopnjo izobrazbe in družbeno okolje.

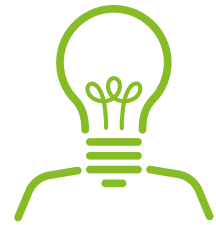
V sodelujočih državah in gospodarstvih podatki kažejo, da višja raven spretnosti pozitivno vpliva na zaposlenost. Delež zaposlenih odraslih z dobrimi rezultati pri spretnostih je v Sloveniji nižji od povprečja v sodelujočih državah OECD. Delež slovenskih odraslih z dobrimi rezultati, ki niso del delovne sile (24,2 %), je mnogo nižji od deleža odraslih s slabimi rezultati, ki niso del delovne sile (41,9 %).

Med pripravo vizije so sodelujoči dali velik poudarek podjetnosti in ustvarjalnosti, ki sta že del nekaterih izobraževalnih programov. Nadalje so izpostavili, da mora celotni izobraževalni sistem posameznike pripraviti na samostojno in ustvarjalno življenje. Za prenos znanja in lažji prehod na trg dela je zelo pomembno vnovič obuditi mentorstvo ter druge oblike prenosa znanja med in znotraj generacij. Po mnenju sodelujočih v procesu priprave vizije nas lahko do napredka pripelje družba znanja, zato je pomembno vsem zagotoviti enak dostop do izobraževalnega sistema. Izobraževalni sistem, ki povezuje formalno in neformalno izobraževanje, naj bo usmerjen k razvoju posameznika. Omogoča naj razvoj njegovih znanj in spretnosti ter njihov prenos v uspešno gospodarstvo in družbo.

Naložba v znanje vodi v usposobljenost in izgrajuje veščine, kar omogoča tudi tehnološki razvoj. Zato je treba spodbujanje ustvarjalnosti vključiti že v predšolsko obdobje in nato nadaljevati skozi vsa življenjska obdobja.

Celotni izobraževalni sistem za razvoj osebnih in skupnostnih potencialov mora biti zasnovan tako, da podpira samozavedanje, pozitivno samopodobo in samozavest, povezovanje in sodelovanje, komunikacijske sposobnosti za demokratično delovanje in spoštovanje različnosti, odgovornost, pozitivno kritičnost ter proaktivnost. Prilagojen mora biti dejanskim potrebam, pri čemer je treba paziti, da imajo ljudje možnost izbire področja, ki jih veseli, saj so potem bolj motivirani za delo. Posamezniki se morajo zavedati pomena pridobivanja znanja in veščin skozi celo življenje prek formalnih ali neformalnih oblik izobraževanja.

Na področju terciarnega izobraževanja je treba spodbujati praktično usposabljanje in krepiti mreže mladih izobraženih posameznikov. Dodatno je treba spodbujati razvoj voditeljskih sposobnosti. Te naj presegajo koncept šefa, ki deli naloge, ter naj vzgajajo voditelje, ki tudi motivirajo, navdihujejo in vodijo z vzgledom.

INOVATIVNA DRUŽBA

V preteklosti je inovacijska politika poudarjala predvsem pomen znanosti in tehnologije, danes pa vse bolj ugotavljamo, da lahko na globalne izzive prihodnosti uspešno odgovorimo le ob upoštevanju vseh vrst inovacij, tehnoloških in netehnoloških. Inovacije torej niso le znanost in tehnologija, temveč morajo zajemati vsa področja – poleg tehnoloških je treba upoštevati tudi družbene in institucionalne inovacije. Pri tem je ključnega pomena krepitev inovacijske sposobnosti, uvajanje novih poslovnih modelov, iskanje celostnih organizacijskih rešitev in spremljanje celotnega cikla od razvoja idej do uveljavitve inovacij na trgu. Pomembno je namreč, da inovacije zaživijo na trgu in imajo širšo družbeno korist.

Zavedati se je treba hitrega tehnološkega razvoja, ki vpliva na življenje posameznika in razvoj družbe. Ključno vlogo na področju inovacij imajo raziskovalci. Trend na tem področju kaže, da se njihovo število z leti zmanjšuje. V državnem proračunu se od leta 2009 zmanjšujejo sredstva za raziskovalne razvojne dejavnosti, medtem ko se zvišujejo vlaganja poslovnega sektorja. Celotni bruto domači izdatki za raziskave in razvoj so leta 2014 znašali 2,39 % BDP, od tega so vlaganja poslovnega sektorja znašala le 1,63 % BDP.²

Po zadnjih razpoložljivih podatkih Statističnega urada Republike Slovenije imamo v Sloveniji 46 % inovacijsko aktivnih podjetij (obdobje 2012–2014). Delež le-teh se povečuje z velikostjo podjetij.⁵ Slovenija se uvršča med sledilce na področju inovacij in je po sistemu kazalnikov uspešnosti za raziskave in inovacije⁶ v letu 2014 dosegla 96 % povprečja EU. Na globalnem inovacijskem indeksu⁷ Slovenija zaseda 28. mesto med 141 državami.

Za razvoj inovativne družbe je pomembno, da prepoznamo tudi družbene inovacije. Te ustvarjajo boljši svet, tako da na učinkovit način rešujejo obstoječe kulturne, družbene, okoljske in ekonomske izzive. Razvijajo jih lahko posamezniki, skupine ali organizacije, odvijajo pa se lahko v neprofitnem, profitnem ali javnem sektorju. V praksi se vse pogosteje dogaja, da družbene inovacije uspešno povezujejo vse tri sektorje. Družbena inovacija obravnava nove ideje, koncepte in strategije, ki odgovarjajo na potrebe družbe, kot so delovni pogoji, izobraževanje, zdravstvene storitve, opolnomočenje in razvoj skupnosti. Namen družbenih inovacij je razvoj posameznikov in krepitev civilne družbe.⁸

Večina definicij družbene inovacije opredeljuje kot proces, ki je rezultat družbenega delovanja in institucionalne dinamike. Družbene inovacije so nove ideje (proizvodi, storitve, modeli), ki hkrati učinkovito odgovarjajo na potrebe družbe ter ustvarjajo nove družbene odnose in sodelovanja. Gre za inovacije, ki poleg splošnih koristi za družbo povečujejo tudi zmogljivost družbe za ukrepanje.⁹

Na temo inovativne družbe so bili med pripravo vizije izpostavljeni naslednji vsebinski poudarki: Slovenija ima visok delež inovativnih in visokotehnoloških podjetij ter dobro razvito zagonsko okolje. Večkrat je bila izpostavljena majhnost Slovenije kot prednost, ki nam lahko omogoči prilagodljivost in hitro uveljavljanje sprememb. Okolje, ki spodbuja miselnost inovativnosti, ustvarja privlačne delovne priložnosti za visoko izobražene kadre ter dobro podlago za razvoj tehnoloških in družbenih inovacij. Kot pomanjkljivost današnjega časa je bila izpostavljena slaba izkoriščenost inovativnega prebivalstva, ki se ne kaže v številu inovacij; članstvo Slovenije v EU in drugih mednarodnih organizacijah bi bilo smiselno izkoristiti za razvoj potencialov in več inovacij. Te so bile izpostavljene v smislu širokega potenciala inovativnih ljudi in družbe znanja, pozornost pa bi bilo po mnenju udeležencev treba nameniti tudi družbenim in okoljskim inovacijam. V okviru izvedene javnomnenjske raziskave si 20,9 % vprašanih predstavlja Slovenijo leta 2050 kot inovativno in podjetno državo.

ZAUPANJE

Zaupanje je v Sloveniji nizko na različnih ravneh. Je rezultat preteklih izkušenj z drugimi posamezniki, tako kot je zaupanje javnosti v politiko rezultat preteklih izkušenj z uradnimi organi.¹⁰ Primerjava zaupanja v nacionalne institucije z zaupanjem v institucije EU v okviru raziskave Eurobarometra¹¹ kaže, da Slovenci gojijo precej višjo stopnjo zaupanja v institucije EU kot v nacionalne institucije, čeprav je širše gledano prisotno splošno nezaupanje v institucije. Institucijam Evropske unije zaupa 30 % Slovencev (61 % jim ne zaupa, skoraj desetina je neopredeljenih), medtem ko slovenski vladi zaupa skoraj pol manj vprašanih (16 % zaupa, 80 % ne zaupa). Še manjši delež vprašanih zaupa v Državni zbor Republike Slovenije (11 % zaupa, 84 % ne zaupa).

Učinkovito delovanje države in njenih institucij je ključno za vzpostavljanje zaupanja državljanov in dvig konkurenčnosti gospodarstva. Glavne ovire za poslovanje v Sloveniji so po oceni gospodarstvenikov zlasti posledica omejevalne delovne zakonodaje, birokracije in visokih davčnih stopenj.² Tudi Evropska komisija¹² ugotavlja, da na slovensko poslovno okolje negativno vpliva visoka stopnja upravnega bremena v smislu dolgotrajnih upravnih postopkov, kar je pomembno tudi z vidika neposrednih tujih investicij.

Na zaupanje državljanov v javne institucije in vlado z vidika dostopnosti ter kakovosti pomembno vpliva tudi delovanje pravosodnega sistema.¹³ Analiza kazalnikov trajnostnega upravljanja¹⁴ na področju kakovosti demokracije kaže, da pravna varnost trpi zaradi zakonodajnih nasprotij in pogostih sprememb. Sodelujoči so menili, da so sodišča sicer večinoma neodvisna kljub poskusom političnih vplivov, vendar pa resna težava ostaja korupcija, ker je ne preprečujemo dovolj učinkovito.

Zaupanje v institucije je tesno povezano z aktivnim sodelovanjem državljanov pri pripravi predpisov, volitvah ipd. Volilna udeležba je v Sloveniji med najnižjimi v OECD; med letoma 2007 in 2014 se je znižala za 8,9 odstotne točke na samo 51,7 %. Vendar je zaupanje v druge ljudi, ki je pomembna komponenta družbenega kapitala, nad povprečjem OECD za Evropo. Tako je na lestvici od 0 («ne zaupam nobeni drugi osebi») do 10 («večini ljudi lahko zaupam») povprečna vrednost za Slovenijo 6,5, medtem ko je povprečje evropskih držav članic OECD 5,8.¹⁵

Slovenija je vpeta v mednarodne povezave, ki so zaradi njenega geopolitičnega položaja še posebej pomembne. Zato mora biti v času geopolitičnih sprememb pripravljena na morebitne konflikte v Evropi, izgubo trgov, probleme na področju dostopa do virov in druga varnostna tveganja. Za državljane EU je ena glavnih skrbi varnost. Glavna, s kriminalom povezana tveganja in grožnje, s katerimi se danes sooča Evropa, kot so terorizem, huda kazniva dejanja in organizirani kriminal, trgovanje z drogami, kibernetika kazniva dejanja, spolno izkoriščanje mladoletnih in otroška pornografija, gospodarski kriminal in korupcija, trgovina z orožjem ter čezmejni kriminal, se zelo hitro prilagajajo spremembam na znanstvenem in tehnološkem področju, saj poskušajo na nezakonit način izkoristiti ter oslabiti vrednote in blagostanje odprtih družb.¹⁶

Zaupanje je bilo izpostavljeno v celotnem procesu priprave vizije.

Država mora biti vzor odgovornega in transparentnega ravnanja za skupno dobro, kar je tesno povezano z zaupanjem. Politika in mediji imajo pomembno vlogo pri krepitevi zaupanja, oblikovanju narodne zavesti in razčiščevanju preteklosti, zato je nujen njihov bolj pozitiven pristop. Mlade je treba spodbuditi k političnemu udejstvovanju in okrepiti odgovornost parlamenta. Zagotoviti je treba večjo preglednost javnih financ, da bodo imeli državljani jasen vpogled v porabo sredstev po posameznih področjih. Prebivalstvo ne zaupa niti javnim institucijam niti drug drugemu. Okrepiti je treba zaupanje v pravni in politični sistem, po katerem se Slovenija uvršča na rep držav OECD, pa tudi zaupanje med institucijami.

Poudariti je treba sodelovanje kot temelj zaupanja in aktivnega državljanstva. V okviru javnomnenjske raziskave je na vprašanje, kakšno Slovenijo si želijo v letu 2050, 32,5 % anketirancev odgovorilo, da si želijo države z nizko stopnjo korupcije in visoko transparentnostjo, 28,4 % si jih želi dostop do kakovostnih javnih storitev, 7 % pa si želi države z visoko stopnjo udeležbe na volitvah. Glede pomembnosti življenjskih področij zaupanje v institucije po mnenju anketirancev danes ni tako pomembno kot na primer zdravje in osebno zadovoljstvo.

KAKOVOSTNO ŽIVLJENJE

Temeljno merilo razvoja je kakovost življenja, ki se zrcali v srečnih in zadovoljnih prebivalcih ter socialni, zdravstveni in finančni varnosti vseh generacij. Eurostat¹⁷ je razvil orodje za merjenje kakovosti življenja, ki kaže, da je splošno zadovoljstvo z življenjem v Sloveniji nekje v povprečju EU. UMAR v svojem zadnjem Poročilu o razvoju 2016 ugotavlja, da se zadovoljstvo z življenjem po letu 2013 nekoliko povečuje. Zadovoljstvo se je v letu 2015 zvišalo na vseh štirih podpodročjih (finančna situacija gospodinjstva, osebna zaposlitvena situacija, zaposlitvena in gospodarska situacija v državi) ter je najvišje pri finančni situaciji gospodinjstev (64 %), najnižje pa je zadovoljstvo z zaposlitveno situacijo v državi (7 %). Zadovoljstvo prebivalcev z dostopnostjo plačljivih prostočasnih dejavnosti je razmeroma slaba, saj si teh dejavnosti nista mogli privoščiti skoraj dve tretjini prebivalcev. Med prostočasnimi aktivnostmi ostaja pomemben obisk kulturnih prireditev, povečuje pa se tudi prostovoljsko delo.²

Skrb za ohranjanje naravnih virov in njihova javna dostopnost prebivalcem omogočata življenje v zdravem okolju. Slovenija naj kot vzor na globalni ravni proaktivno sodeluje pri razvoju novega gospodarskega modela, ki napredka ne bo meril zgolj z rastjo BDP, temveč tudi z rastjo blaginje oziroma sreče. To merimo s kazalci, ki upoštevajo tako gospodarske kot tudi družbene in okoljske dejavnike, kot na primer indeks srečnega planeta (HPI) in kazalnik dejanskega napredka (GPI). Konzorcij štirih institucij (Urad za makroekonomske analize in razvoj, Statistični urad, Agencija za okolje in Nacionalni inštitut za javno zdravje)¹⁸ je pripravil nacionalni okvir kazalnikov blaginje v Sloveniji, v katerem se dejavniki blaginje delijo na tri področja: materialna, družbena in okoljska blaginja. Razmeroma hiter gospodarski razvoj Slovenije je do krize povečeval materialno in družbeno blaginjo, hkrati pa smo zaradi emisij in neracionalne rabe naravnih virov prispevali k prekomerni degradaciji okolja. Z gospodarsko krizo v letu 2008 je prišlo do sprememb v več segmentih blaginje. Do leta 2013 se je materialna blaginja skoraj na vseh podpodročjih zmanjšala. Družbene blaginje kriza do leta 2012 ni močnejše prizadela, v letih 2012 in 2013 pa so se poslabšali zlasti kazalniki na podpodročjih družbenega ozračja in osebne varnosti. Kriza je z zmanjšanim obsegom gospodarske aktivnosti prispevala k zmanjševanju emisij in izkoriščanja naravnih virov ter s tem zmanjšala pritiske na okolje,¹⁸ zato bo ob dvigu gospodarske dejavnosti treba zagotoviti, da se obremenjevanje okolja ne začne spet povečevati.

Pobuda OECD za boljše življenje ter program za merjenje blaginje in napredka prav tako poskušata odgovoriti na vprašanje, kaj spodbuja blaginjo ljudi in države ter kaj je treba storiti, da bi dosegli večji napredek za vse. Indeks boljšega življenja (*Better Life Index*) je sestavljen iz enajstih tem, ki jih je OECD identificiral kot najbolj pomembne na področju materialnih življenjskih razmer in kakovosti življenja.¹⁹ Slovenija ima v primerjavi z drugimi državami OECD relativno nizek povprečni razpoložljivi dohodek na gospodinjstvo in prav tako nizke povprečne dohodke.²⁰

Slovenija se pri večini kazalnikov zdravja, zdravstvenega varstva in kakovosti zdravstvene oskrbe uvršča v povprečje OECD.²¹ Med letoma 2009 in 2013 se je delež Slovencev, ki ocenjujejo svoje zdravje kot dobro ali zelo dobro, zvišal za 5,1 odstotne točke na 64,8 %, kar pa je še vedno pod povprečjem OECD (68,8 %).²⁰

Kot je pokazala javnomnenjska raziskava v okviru oblikovanja vizije, je več kot polovica vprašanih popolnoma zadovoljnih ali zadovoljnih z življenjem na splošno; manj zadovoljni so nezaposleni, gospodinje, vprašani z nižjimi dohodki ter pripadniki nižjega sloja. Med petnajstimi naštetimi življenjskimi področji so vprašani osebno zadovoljstvo uvrstili na drugo mesto po pomembnosti, polovica vprašanih pa si želi, da bi bila Slovenija leta 2050 država z visoko stopnjo zadovoljstva z življenjem. Tretjina jih želi kakovostno prehransko oskrbo, nizko stopnjo korupcije in visoko stopnjo transparentnosti. Visoko se uvrščajo še uporaba energije iz obnovljivih virov, svobodno odločanje o porazdelitvi dela in prostega časa ter dostop do kakovostnih javnih storitev.

Med pripravo vizije smo vseskozi ugotavljali, da si Slovenci želimo, da bi bila Slovenija država blaginje in visokega življenjskega standarda v vseh razsežnostih. Želimo si, da je v svetu prepoznana kot zelena oaza Evrope, ki skrbi za trajnostni razvoj s poudarkom na čim večji prehranski, energetske in surovinski samooskrbi (krožno gospodarstvo) ter močnem lokalnem gospodarstvu, katerega dodana vrednost izhaja iz razvijanja lokalnih naravnih in človeških virov. Udeleženci so kot pomembno izpostavljali tudi vključenost v družbo, možnosti za delo in obvladovanje svojega časa ter zagotavljanje ustrezne socialne varnosti, ki je podlaga za varno in ustvarjalno življenje.

IDENTITETA

Slovenija je v več pogledih prehodna država: njena geopolitična lega je med srednjo in zahodno ter jugovzhodno Evropo, leži na stiku Alp, Dinarskega gorovja, Panonske kotline in Sredozemlja ter na stičišču slovanske, germanske, romanske in madžarske kulture. Na njenem ozemlju se sekata dve pomembni evropski prometni poti, s katerima so povezani tudi turistični tokovi. Za Slovenijo njena lega pomeni velik potencial in ji nudi številne priložnosti.

Slovinci smo ponosni, da smo državljani Slovenije, jezik pa ima ključno vlogo pri določanju skupne identitete.²² V splošnem smo Slovenci zadovoljni ljudje, vendar je naše zadovoljstvo nižje na tistih področjih življenja, ki se povezujejo s sistemi socialne zaščite, učinkovitostjo javne uprave ter odnosom do neenakosti in revščine. Mladi, bolj izobraženi in tisti z višjimi dohodki so na splošno bolj zadovoljni s svojim življenjem.¹⁸

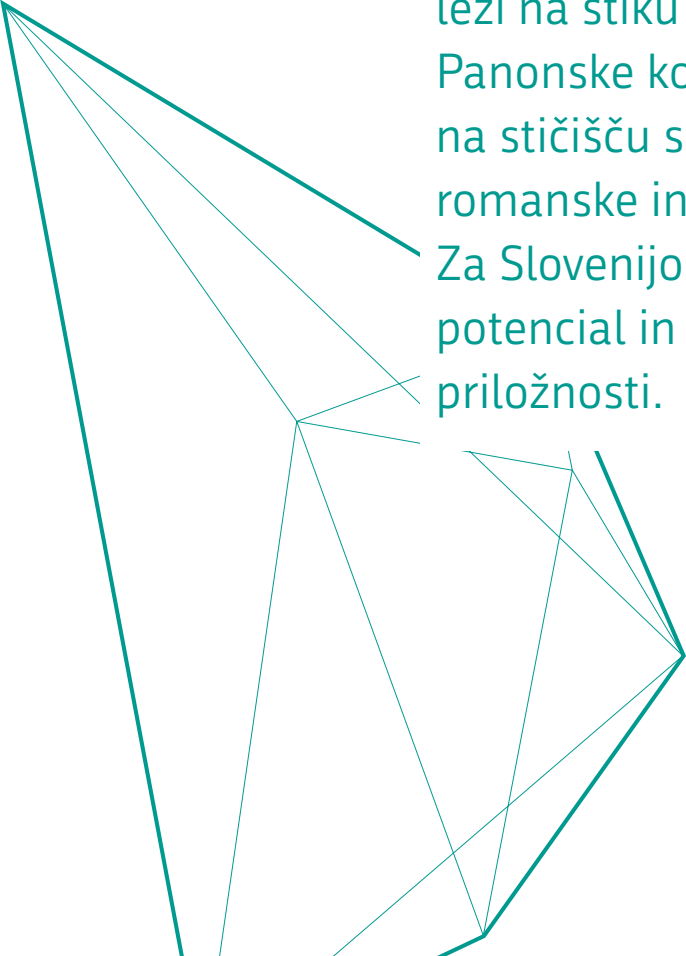
V tujini prebiva nekaj več kot 3 % državljanov Slovenije, starih 25–39 let. Vsak tretji od njih ima terciarno izobrazbo. Število odseljenih z visokošolsko stopnjo izobrazbe se povečuje, v tujini pa deluje vsaj 10 % vseh slovenskih raziskovalcev. Izobrazbena struktura odseljenih iz Slovenije je približno enaka kot izobrazbena struktura celotnega prebivalstva Slovenije. Najslabše izobraženi so priseljeni tuji državljani.²³

Slovenščina je kot uradni jezik pri načrtovanju jezikovne politike deležna največ pozornosti skozi jezikovni pouk, raziskave slovenskega jezika in raziskovanje jezikovnega izobraževanja v slovenščini.²⁴ Premalo pa je neodvisnega spremljanja učnih načrtov, skrbi za usklajenost terminologije ter različnih metod poučevanja slovenščine z medpredmetnim povezovanjem.²⁵ Raziskava v okviru Programa mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) je potrdila podpovprečne rezultate na področju bralne pismenosti, ki je družbeni problem in presega zgolj pouk slovenščine.²⁶

Po prepoznavnosti Slovenija ne zaseda visokih mest med evropskimi državami.²⁷ Mednarodno kulturno sodelovanje je pomemben del promocije države in del njene zunanje politike, javne diplomacije, mednarodne razvojne pomoči, izobraževanja, sosedske politike ter kulturnih in ustvarjalnih sektorjev, a je organizirano nesistematično. Avtohtona slovenska narodna skupnost v sosednjih državah pripomore k širjenju čezmejnega vpliva slovenskega gospodarstva in pri spodbujanju naložb iz sosednjih držav v Slovenijo. Slovenija kot majhna država sodi med bolj odprta gospodarstva, vendar po vključenosti v mednarodne trgovinske tokove in po hitrosti vključevanja zaostaja za nekaterimi novimi članicami EU.²

Na temo vključujoče in dinamične identitete je bilo med pripravo izpostavljeno naslednje:

Slovenija mora nadalje razvijati in izvajati strategije, povezane z jezikom, ter hkrati poskrbeti, da bo slovenščina vsečna in da bo obstajala v vseh svojih oblikah. Identificirati je treba zgodbe o uspehu ter poudariti identiteto prek informiranja o dosežkih doma in v tujini. Kultura naj bo združevalni in prodajni dejavnik prek mednarodnega sodelovanja, produkcije ter dostopnosti. Za krepitev identitete je treba enotni promocijski znamki Slovenije »I Feel Slovenia« povečati prepoznavnost tudi v gospodarstvu, kulturi in športu. Okrepiti je treba vlogo diplomacije in jo osredotočiti na strateška prednostna področja države, ki izhajajo iz vizije. S Slovenci v tujini je treba dejavno vzdrževati stike, hkrati pa tudi identificirati, kaj želimo doseči z globalnim mreženjem in na katerih področjih potrebujemo ambasadorje.

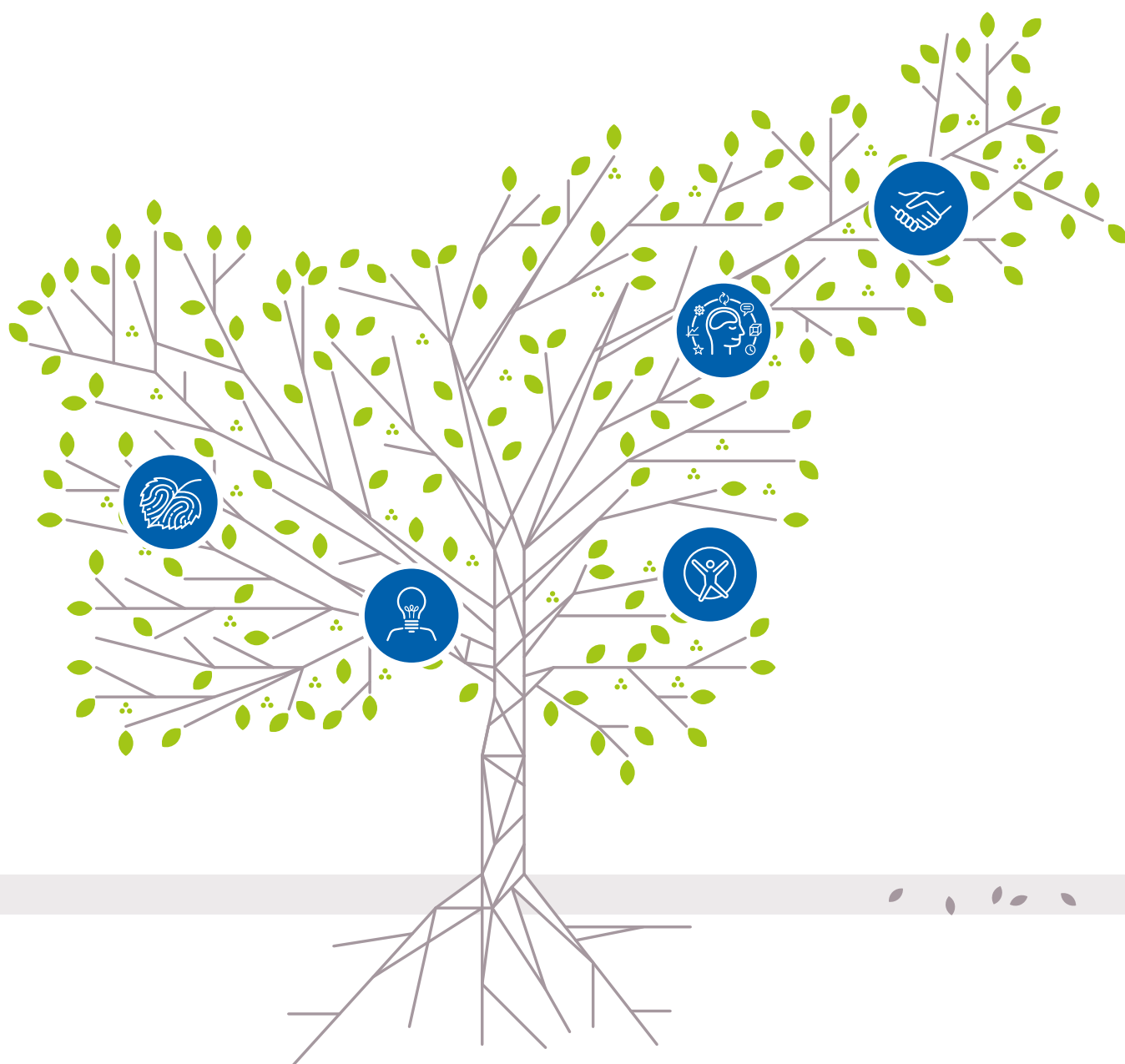
Slovenija je prehodna država: njena geopolitična lega je med srednjo in zahodno ter jugovzhodno Evropo, leži na stiku Alp, Dinarskega gorovja, Panonske kotline in Sredozemlja ter na stičišču slovanske, germanske, romanske in madžarske kulture. Za Slovenijo njena lega pomeni velik potencial in ji nudi številne priložnosti.

The image features a solid green background with a complex, abstract geometric pattern of thin white lines. These lines form a series of overlapping, elongated shapes that resemble a stylized, multi-faceted object or a network of connections. The lines are most prominent in the upper and lower portions of the frame, creating a sense of depth and structure. In the center of the image, the text "Semena sprememb" is displayed in a clean, white, sans-serif font. The text is horizontally centered and stands out clearly against the green background.

Semena sprememb

Kako uresničiti vizijo?

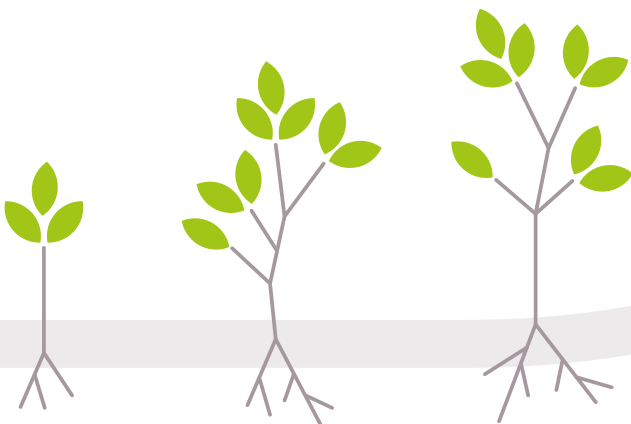
Podoba Slovenije, kakršno izrisuje Vizija Slovenije, je nemogoče uresničiti brez širokega soglasja in usklajenega delovanja vseh prebivalcev. Začrtane prihodnosti ne moremo doseči samo z velikimi projekti, katerih pobudnik je država in njene institucije.

Vizija je kakor drevo, ki ima v svoji krošnji skritih polno plodov, ti pa predstavljajo pet glavnih elementov vizije. Ko plodovi dozori, se spremenijo v semena, ki odpadejo z drevesa in če padejo na plodna tla, vzkalijo v nove poganjke. Posadimo ta mala semena, da bodo lahko v prihodnosti zrasla nova drevesa in nova, boljša prihodnost! Semena namreč predstavljajo ideje in dejanja vseh nas: dejanja in zaveze za izboljšanje zaupanja v sočloveka in v institucije, ki so vzpostavljene za opravljanje služb v javno dobro. Boljša prihodnost lahko nastane tudi iz najmanjše zaveze, spremembe ali dejanja, ki ga izvede prav vsak izmed nas.

Bodite zraven! Aktivno sodelujte za uresničevanje naše skupne prihodnosti.

● AKCIJSKI NAČRT

● STRATEGIJA
2030

Vsebina

Vizija	4
Prihodnost danes	7
Pot do vizije	11
Izhodišča za pogovore o prihodnosti	18
Delavnica Prihodnost ni daleč	33
Družba aktivnega državljanstva	40
Sodelovanje znotraj vlade	43
Vključevanje državljanov	47
Sodelovanje na dogodkih drugih organizacij	54
Javnomnenjska raziskava o kakovosti življenja	55
Elementi vizije	61
Učenje za življenje	63
Inovativna družba	65
Zaupanje	67
Kakovostno življenje	69
Identiteta	71
Semena sprememb	75

Viri

- 1 Po indeksu človeškega kapitala se Slovenija uvršča na 15. mesto med 124. državami. The Human Capital Report 2015 (WEF, 2015).
- 2 Poročilo o razvoju 2016 (UMAR, 2016).
- 3 Slovenia: Skills forecasts up to 2025 (ECRPU, 2015).
- 4 Raziskava spretnosti odraslih PIAAC v Sloveniji 2016 (OECD, 2016).
- 5 Inovacijsko aktivna podjetja po velikosti podjetij (SURS, 2014).
- 6 Innovation Union Scoreboard 2015 (Evropska komisija, 2015).
- 7 The Global Innovation Index 2015 (Svetovna organizacija za intelektualno lastnino, 2015).
- 8 Kaj je družbena inovacija? (Mladinski ceh, 2013).
- 9 The Open Book of Social Innovation (Murray, Caulier-Grice in Mulgan, 2010).
- 10 Public Integrity and Trust in Europe (European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building – ERCAS, 2015).
- 11 Nacionalno poročilo Eurobarometer (Evropska komisija, 2015).
- 12 Poročilo o državi – Slovenija 2016 (Evropska komisija, 2016).
- 13 Government at a Glance 2015 (OECD, 2015).
- 14 Sustainable Governance Indicators (Fundacija Bertelsmann, 2015).
- 15 How's Life in Slovenia? (OECD, 2015).
- 16 Strategija notranje varnosti za Evropsko unijo, Oblikovanje evropskega modela varnosti (Svet EU, 2010).
- 17 The Quality of Life (Eurostat, 2015).
- 18 Kazalniki blaginje v Sloveniji (UMAR, SURS, ARSO, NIJZ, 2015).
- 19 Te teme so: skupnost, zdravje, stanovanja, izobraževanje, zadovoljstvo z življenjem, dohodek, okolje, varnost, zaposlitev, civilna udeležba, usklajenost med delom in zasebnim življenjem.
- 20 Better Life Index (OECD, 2015).
- 21 Health at a Glance 2015 (OECD, 2015).
- 22 European Values Study 2008 (EVS, Tilburg University, 2008).
- 23 Selitveno gibanje, Slovenija, 2015 (SURS, 2015).
- 24 Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018.
- 25 Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017.
- 26 PISA 2012 (OECD, 2014).
- 27 Country Brand Ranking 2014/2015 Tourism Edition (Bloom Consulting, 2015).

VIZIJA SLOVENIJE

Izdajatelj:

Služba Vlade Republike Slovenije
za razvoj in evropsko kohezijsko politiko

Avtorji besedil:

Jasminka Dedič, Marjana Dermelj,
Anja Kampuš, Nataša Kobe-Logonder,
Žan Menart, Timotej Šooš, Mirjam Tolar,
Helena Urbančič, Iba Zupančič

Uredil:

Timotej Šooš

Odgovorna oseba:

Alenka Smerkolj

Fotografije:

Arhiv Službe Vlade Republike Slovenije
za razvoj in evropsko kohezijsko politiko,
Bogdan Kladnik, Janez Kotar, Nea Culpa,
Ana Pogačar, Foto Video Coppo
di Marco Coppo

Jezikovni pregled:

Žiga Pirnat

Oblikovanje:

David Fartek

Prelom:

Andrej Juvan

Naklada:

500

Tisk:

Cicero, Begunje, d.o.o.

ISBN 978-961-93887-3-0

www.Slovenija2050.si

Slovenija2050.svrk@gov.si

Ljubljana, december 2016

ELEMENTAL
CHLORINE
FREE
GUARANTEED

HEAVY METAL
HM
ABSENCE
CE 94/62

www.slovenija2050.si